

Razvoj i urbanizacija naselja Zaprešić od 1963.do 1995. godine

Blažić, Zvonimir

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:093919>

Rights / Prava: [In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-29**

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET ZAGREB
ODSJEK ZA POVIJEST

DIPLOMSKI RAD
RAZVOJ OPĆINE ZAPREŠIĆ OD 1963. DO 1995.

Mentor: dr. sc. Goran Hutinec

Autor: Zvonimir Blažić

Zagreb, 8. srpnja 2019.

Sadržaj

Uvod	2
1.0 Razvoj naselja	4
1.1 Najistočniji dio Brdovca	4
1.2 Urbanizacija Zaprešića	5
1.3 "Kraj sedamdesetih: veliko gradilište Zaprešić"	9
1.4 Osamdesete: naselje gradskog karaktera Zaprešić	15
2.0 Razvoj industrije	30
2.1 Osnivanje Jugokeramike	30
2.2 Kriza industrije osamdesetih	35
2.3 Disperzija zagrebačke privrede	40
3.0 Lokalna svakodnevica	41
3.1 Zdravstvene službe	41
3.2 Javna sigurnost i ostalo	42
3.3. Kultura	44
3.4. Univerzijada 1987.	46
3.5. Zaprešićka svakodnevica devedesetih	47
4.0 Izabrani događaji iz lokalne politike	49
4.1. Hrvatsko proljeće u Zaprešiću	49
4.2 Odjeci smrti Tita u Zaprešiću	50
4.3 Dolazak višestranačja u Zaprešić	50
5.0 Osamostaljivanje Zaprešića	53
5.1 Problemi novog teritorijalnog ustrojstva i lokalna svakodnevica	53
5.2 Proglašenje Zaprešića gradom	54
Zaključak	57
Summary	59
Popis kratica:	60
Znanstveni aparat	62
Prilog 1-Usporedni graf rasta stanovništva Zaprešića i Brdovca	63
Prilog 2 – Popis preimenovanih ulica u Zaprešiću nakon uvođenja višestranačja devedesetih	63
Prilog 3 - Izgled Zagrebačke županije po ustroju prije i nakon 1995.	66

Uvod

U ovom diplomskom radu, planiram se baviti razvojem općine Zaprešić od 1962. do 1995., pri čemu će naglasak biti na sedamdesetim i osamdesetim godinama dvadesetog stoljeća. Ova dva desetljeća smatram posebno zanimljivim u kontekstu razvoja grada, jer je iz pogleda na grafikon broja stanovništva grada, vidljivo da se u spomenutom periodu dogodio nagli rast populacije, s kojim smatram da se može povezati i rast naselja kao takvog. Iz popisa stanovništva razvidno je da je od 2 294 stanovnika, koliko je Zaprešić imao 1948. godine, taj broj narastao na 2 537 do 1953. godine, potom na 3 311 stanovnika 1961. i 4 992 stanovnika 1971., što je rast za 30,5% u periodu od 1953. do 1961., koji u idućem desetljeću raste za 50,7% da bi potom od 1971. do 1981. narastao na 64,2 %. U periodu od 1981. do 1991. zabilježen je rekordni rast stanovništva od 91,17% koji je Zaprešić doveo na ukupan broj od 15 678 stanovnika. Ovim brojem stanovnika, naselje je ušlo unutar kriterija o broju stanovnika kojim je Zakonom o lokalnoj samoupravi iz 29. prosinca 1992., u članku 4., grad opisan kao: *jedinica lokalne samouprave u kojoj je sjedište tijela županije i predstavlja prirodnu, urbanu, gospodarsku i društvenu cjelinu. Iznimno, u sastav grada, pored užeg gradskog područja, mogu biti uključena i prigradska naselja koja s gradom čine prirodnu gospodarsku i društvenu cjelinu povezanu svakodnevnim potrebama stanovništva koje su lokalne važnosti*. Isti zakon se nastavlja dalje: *Pored gradova iz stavka 1. ovoga članka grad je svako mjesto koje ima više od 10.000 stanovnika.*¹ Prema informacijama dostupnim autoru ovog rada, u ranijem zakonodavstvu SFRJ definicija grada prema broju stanovnika nije postojala.²

Osim zadovoljavanja kriterija po broju stanovnika, zaprešićka se situacija 1992. godine ujedno mogla pronaći i u dijelu koji se referira na "prigradska naselja koja s gradom čine prirodnu gospodarsku i društvenu cjelinu povezanu svakodnevnim potrebama stanovništva", budući da se može kazati da je Zaprešić godinama u takvom odnosu obližnjim Zagrebom. Nadalje, polazim od pretpostavke da se spomenuti rast dogodio kao posljedica industrijalizacije grada i okolice, stoga ću se u radu između ostalog, fokusirati na proučavanje izvora koji mi mogu pružiti uvid u lokalne političke procese koji su pratili urbanizaciju i razvijanje lokalne industrije kao pokretača razvoja, te svakodnevne u spomenutom periodu. Glavni izvori bit će mi Zaprešićke novine – lokalni mjesečnik

1

Ukaz o proglašenju Zakona o lokalnoj samoupravi i upravi, Broj : PA4-1 I 6/ 1-92. ,Zagreb, 30. prosinca 1992., dostupno na: <http://digured.srce.hr/arhiva/263/18315/www.nn.hr/clanci/sluzbeno/1992/2334.htm>

2

E-mail korespondencija između autora rada i doc. dr. sc. Romee Manojlović Toman s Katedre za upravnu znanost Pravnog fakulteta u Zagrebu.

koji počinje izlaziti od 1977. godine, arhivsko gradivo Skupštine općine Zaprešić koje pokriva period od 1963. do donošenja "Božićnog Ustava" 1990, te lokalni mjesečnik Prigorski kaj za informacije o razdoblju nakon 1994. godine.

Kao početnu točku u radu uzimam 1963. kada je nakon novoga ustava određeno da svim općinama vođenje vlasti preuzimaju tzv. općinske skupštine.³ Nakon što je 1967. godine donesen novi zakon o spajanju općina u Zagrebu, Zaprešić nije ušao u sastav jedinstvene općine Zagreb, nego je nastavilo djelovati kao posebna društveno politička jedinica.⁴ Tek 1974., nakon što je donesen novi jugoslavenski ustav; "radi usklađivanja zajedničkih ciljeva i interesa, te ravnomjernog privrednog i društvenog razvoja, općine su se udružile u zajednice općina". U tom smislu je i općina Zaprešić donijela odluku o udruživanju u "Gradsku zajednicu općina Zagreb", nakon čega se njen status nije mijenjao sve do raspada Jugoslavije.⁵ Cilj mi je da se kroz "popis" svih relevantnih događaja vezanih uz urbanizaciju općine, politiku i industriju dobije slika o razvoju ovog prigradskog naselja, čime bi rad zapravo bio priča o tome kako je nastao Grad Zaprešić. Na kraju uvoda želim zahvaliti gđi. Mariji Bartolić, ostalom osoblju Knjižnice Ante Kovačić u Zaprešiću i djelatnicima Državnog arhiva u Zagrebu zbog iskazane pristupačnosti prilikom pisanja rada.

3

Skupština općine Zaprešić, informacije o arhivskom fondu, dostupno na:
http://arhinet.arhiv.hr/details.aspx?ItemId=3_6519

4

Isto

5

Isto

1.0 Razvoj naselja

1.1 Najistočniji dio Brdovca

Na početku dvadesetog stoljeća, Zaprešić je desecima godina bio sastavni dio općine Brdovec, da bi negdje oko 1902. godine "dobrotom grofice Anke Jelačić" u Zaprešiću bila podignuta općinska zgrada. Budući da se Zaprešić nalazio na najistočnijem dijelu općine Brdovec, žitelji iz ostalih dijelova općine morali su putovati pješice ili konjima (budući da je željeznička postaja u Brdovcu podignuta tek 1939.) dvanaestak kilometara. Ljudi su se ubrzo počeli žaliti protiv takve administrativne podjele.⁶ U tim okolnostima, pročelnik odjela za samoupravnu administraciju, dr. Ernest Speiss je na oblasnoj skupštini 21. travnja 1927. godine objavio "da su pojedinci zatražili a općinski odbor velikom većinom prihvatio" prijedlog o odvajanju općine Brdovec od Zaprešića i odlučio da se novo sjedište općine Brdovec izmjesti u Prigorje Brdovečko.⁷ Kao što zanimljivo sugerira Mirela Slukan Altić, prije druge polovice 19. stoljeća, zbog nepostojanja adekvatnih mostova preko prirodnih prepreka Save i Krapine, Zaprešić je prometno bio lakše dostupan susjednoj Štajerskoj i Kranjskoj no obližnjim hrvatskim gradovima Zagrebu i Samoboru. Ovo se pak počelo mijenjati dolaskom željeznice na ove prostore.⁸

Po popisu stanovništva iz 1931., Zaprešić je imao 1889 stanovnika na površini od 1880. hektara, a Brdovec je imao čak 7500 stanovnika na području od 5753 hektara.⁹ Taj omjer se tijekom dvadesetog stoljeća višestruko povećao u korist Zaprešića, pa je tako Zaprešić do kraja stoljeća već prešao brojku od dvadeset tisuća stanovnika, dok je Brdovec ostao na osam tisuća stanovnika (za detalje pogledati prilog 1)¹⁰ Iz grafa je vidljivo da je do 1961. broj stanovnika dviju susjednih općina rastao relativno jednakim tempom, nakon čega je broj stanovnika Zaprešića naglo

⁶ M.Kolar – S.Laljak, Radićev sabor i zaprešićko područje 1927 – 1928., *Zaprešićki godišnjak 1993*, str 68-69

⁷ Isto, str 68-69

⁸ Sulkan-Altić, Mirela, Mostovi oko Zaprešića, *Zaprešićki godišnjak 2005.-2006.*, str 27

⁹ Izvor podataka za graf: Krivošić, Stjepan, Stanovništvo Zaprešića i okolice 1857-1991., *Zaprešićki godišnjak 1995.*, str 12-17

¹⁰ Isto, str 12-17

eksplodirao. 1969. godine u službenim dokumentima isticalo se da je razvoj općine Zaprešić uvjetovan razvojem Grada Zagreba. U dokumentima je upisano da se tada radilo na tzv. regionalnom programu zagrebačke regije. Među zadacima koje se trebalo obaviti, između ostalog, bili su: "razrada prostornih i urbanističkih planova", te nastavak program modernizacije cesta, što je za Zaprešić bilo važno jer je "trećina stanovništva svakodnevno putovala". Kao zadatak u budućnosti, općinska skupština također je zacrtala izgradnju vodovoda i kanalizacije.¹¹

1.2 Urbanizacija Zaprešića

1962. godine za prvog predsjednika zaprešićke skupštine općine izabran je Pero Škrlin, a iz dokumenata je vidljivo da su većinu kadrova činili niže obrazovani ljudi.¹² Četiri mjeseca kasnije, 28. prosinca 1963. donesen je statut općine.¹³ Otprilike u isto vrijeme Urbanistički institut SRH radio je na urbanističkim planovima općine Zaprešić po narudžbi lokalnih političkih organa.¹⁴

Čini se da je krajem 1969. godine u zaprešićkoj blagajni postojao nedostatak sredstava. Na sjednici skupštine općine održanoj 23. 12. 1969., raspravljalo se o odluci prema kojemu je sredstva za razvoj građevinskog zemljišta trebalo dati na upravljanje "Zavodu za komunalnu djelatnost Grada Zagreba", koji bi, čini se, zauzvrat radio prema programu koji bi na prijedlog zavoda donijela skupština općine. Zagreb je također trebao dati kredit Zaprešiću, kojim bi se potom otkupio određeni dio nacionaliziranog zemljišta a koji bi bio dan na raspolaganje interesentima. Tadašnji predsjednik skupštine općine i pobornik takve politike - inž. Zvonko Smrekar, rekao je da je cilj toga da se: "ubrza stambena izgradnja i dolazak privrede", kao i da je "u Zagrebu postoji sve veći pritisak na privredu da se seli van grada, a upravo kod nas postoje interesi za to". Nakon što se razvila rasprava o ovom prijedlogu (koji je među diskutantima imao i protivnika), jedna je odbornica dala primjedbu da je Zaprešić "siromašna općina i da se mora obogatiti kreditom". Drugi je pak odbornik rekao da u Zaprešiću "neće biti industrije dok se ne reguliraju Sava i Krapina", na što su ostali odbornici replicirali da bi to trebalo biti riješeno u bliskoj budućnosti. Nakon glasanja,

¹¹

HR-DAZG-1057, kutija 11, Skupština općine Zaprešić, OS 26. veljače 1969. - Izvještaj o radu skupštine općine i njenih organa u 1967.

¹²

HR-DAZG-1057, kutija 1, Skupština općine Zaprešić, OS 03. lipnja 1963.

¹³

HR-DAZG-1057, kutija 1, Skupština općine Zaprešić, OS 28. prosinca 1963.

¹⁴

HR-DAZG-1057, kutija 7, Skupština općine Zaprešić, OS 29. ožujka 1967. - obrazloženje 5. točke dnevnog reda

odluka je "odglasana većinom glasova", čime je izgleda ista i prihvaćena.

U rujnu 1970. godine, pokrenut je postupak redovne likvidacije Ekonomske škole u Zaprešiću.¹⁶ Tijekom 1971. godine, izmijenjen je urbanistički plan centra Zaprešića jer je struka tražila da centar općine bude okružen višim zgradama, pa su predlagali da se u centru izgradi jedan neboder veličine do 8 katova. Do promjena u planovima je došlo jer su prvotne procjene govorile da će do 2000. godine Zaprešić imati 7000 stanovnika a kasnije su te brojke narasle na 15000 stanovnika.¹⁷ Već 1972. godine općinski skupštinari zadovoljno su prihvatili izvještaj o dohodcima stanovništva u kojim je konstatiran rast osobnih dohodaka u Zaprešiću te je zaključeno da općina ne zaostaje za privredom Grada Zagreba.¹⁸ Sredinom 1973. prišlo se postavljanju asfaltnog tepiha na cesti Zaprešić-Harmica, iako je iz rasprave uočljivo da su neki odbornici sumnjali u kvalitetu radova i tražili javni natječaj za radove, što je u konačnici odbačeno pozivajući se na navodni manjak vremena.¹⁹ Do 1974. lokalni su političari velike nade polagali u povezivanje Zaprešića sa Zagrebom, što se htjelo postići izgradnjom Aleje Bologne do Zaprešića. Prednosti toga su bile dnevne migracije na posao, školu, zajedničko obavljanje poslova poput suda, tužilaštva, pravobranilaštva, kao i dislokacija zagrebačke privrede u Zaprešić. Do 1973. godine u Zaprešiću je dohodak po stanovniku narastao s 4150 novih dinara, čime se je razlika između primanja u Zagrebu i Zaprešiću smanjivala. U tom razdoblju u općini je izgrađeno 73 kilometara asfaltiranih cesta i postignuti su pomaci u izgradnji općinskog vodovoda. Djelomično, to je bilo rađeno sredstvima kojih su se građani odrekli radi opće koristi.²⁰

1974. godine nakon donošenja novog ustava, na konstituirajućoj sjednici skupštine općine

15

HR-DAZG-1057, kutija 13, Skupština općine Zaprešić, SJ 23.12.1969. - Prijedlog odluke o uređenju građevinskog zemljišta (rasprava o prijedlogu)

16

HR-DAZG-1057, kutija 16, Skupština općine Zaprešić, SJ 08.07.1971. - Izvještaj likvidacione komisije za Ekonomsku školu Zaprešić

17

HR-DAZG-1057, kutija 16, Skupština općine Zaprešić, SJ 23.09.1971. - Izmjena urbanističkog plana zone centar

18

HR-DAZG-1057, kutija 17, Skupština općine Zaprešić, OS 27.12.1972. - Informacija o kretanju osobnih dohodaka na području općine Zaprešić za prvih devet mjeseci ove godine (rasprava o temi)

19

HR-DAZG-1057, kutija 18, Skupština općine Zaprešić, OS 31.05.1973. - Informacija o polaganju asfaltnog tepiha na cestu Zaprešić – Harmica koja sada spada u II red

20

HR-DAZG-1057, kutija 20, Skupština općine Zaprešić, OS 18.04. 1974 - Izvještaj o djelatnostima skupštinske općine i njenih organa 1969 – 1974

24.travnja, jednoglasno je donesena odluka o udruživanju u Gradsku zajednicu općina Idućih mjeseci funkcionari su se uglavnom bavili kadroviranjem.²² Na sjednici od 8.7.1974., skupština je donijela odluku kojom je usvojen prijedlog Savjeta za pitanja društveno političkog sistema Sabora NR Hrvatske od 25. travnja 1974. a kojim se općine Centar, Čnomerec, Dubrava, Maksimir, Medveščak, Novi Zagreb, Peščenica, Susedgrad, Trešnjevka, Trnje, Velika Gorica, i Zaprešić - udružene u "Gradsku zajednicu općina Zagreb", udružuju s općinama Klanjec, Krapina, Zabok, Zlatar-Bistrica, Donja Stubica, Zelina, Vrbovec, Dugo Selo, Sesvete, Ivanić Grad, Kutina, Jastrebarsko, i Samobor u tzv. "Zajednicu općina zagrebačkog područja".²³ Na sjednici od 19.12. 1974. odlučeno je da u sastav, pak, zaprešićke općine ulaze mjesta: Bijela Gorica, Bobovec Rozganski, Brdovec, Bregovljana, Bukovje Bistransko, Celine Pušćanske, Donja Bistra, Donja Pušća, Donji Čemehovec, Kraj Donji, Donji Laduč, Drenje Brdovečko, Dubrava Pušćanska, Dubravica, Gornja Bistra, Gornja Pušća, Kraj Gornji, Gornji Laduč, Harmica, Hrastina Brdovečka, Hrebine, Hruševac Kupljenski, Hruševac Pušćanski, Ivanec, Jablanovec, Javorje, Ključ Brdovečki, Kranjska Ves, Križ Brdovečki, Kupljenovo, Lugarski Breg, Luka, Lukavec Sutlanski, Lužnica, Marija Gorica, Marija Magdalena, Merenje, Novaki Bistranski, Oborovo, Oplaznik, Pluska, Pojatno, Pologi, Poljanica Bistranska, Prigorje Brdovečko, Prosinec, Prudnice, Rozga, Savski Marof, Šenkovec, Šibice, Trstenik Pušćanski, Vadina, Vučilcevo, Vukovo Selo, Zdenci Brdovečki, Žejinci, Žlebec Gorički, Žlebec Pušćanski.²⁴ U 1974. godini, općinske službe su procjenjivale da će do 1980. godine u Zaprešiću postojati dovoljan broj učenika za napuniti 33 školska odjeljenja od čega je tadašnja škola u Zaprešiću bila dostatna za primiti samo 22 odjeljenja, odnosno 660 učenika. Zbog toga je kao rješenje predloženo da se u "novom dijelu Zaprešića" napravi nova škola sa 16 učionica, što je, kako je napisano: "omogućiti prihvrat sve djece u prirastu stanovništva u Zaprešiću".²⁵ Te 1975. godine Zaprešić je imao problema s nelegalnom gradnjom, koju su gradske službe podijelile u nekoliko kategorija: "ona gdje zbog neplaćanja komunalnih doprinosa nije dobiveno građevinsko odobrenje, ali je unutar urbanističkog plana. Potom, izgradnja koja se nije uklapala u urbanistički plan (dio Petrekovićeve-Malekovićeve ulice, Mokrička, dio ulice Matije Gupca), odnosno objekti koje je zbog realizacije urbanističkog plana trebalo srušiti. U zadnjoj kategoriji bili su objekti na područjima gdje još nije postojao detaljan urbanistički plan, te ih se

²¹ HR-DAZG-1057, kutija 23, Skupština općine Zaprešić, SJ 24.04.1974.

²² HR-DAZG-1057, kutija 23, Skupština općine Zaprešić, SJ 18.06.1974.

²³ HR-DAZG-1057, kutija 23, Skupština općine Zaprešić, SJ 08.07.1984.

²⁴ HR-DAZG-1057, kutija 23, Skupština općine Zaprešić, SJ 19.12.1974.

²⁵ HR-DAZG-1057, kutija 23, Skupština općine Zaprešić, SJ 27.01.1975. - Elaborat o radu škola

željelo uklopiti. Takvi objekti su postojali u odvojcima Malekovićeve, Kalamira i južno od željezničke pruge. Preostali dio nedozvoljene gradnje svodio se na razne štale, šupe i svinjce.²⁶ U rujnu 1975. godine donesena je odluka da se 27. rujna proglasi danom općine Zaprešić.²⁷ Također je donesena odluka da se Zaprešić "trajnom suradnjom veže" za općinu Barajevo.²⁸ 1975. godine, tražile su se izmjene u zaprešićkom urbanističkom planu do 1976. jer je isti ocijenjen neadekvatnim. Tražilo se tako da se u dokumente uvrste osnove za izgradnju pošte i telefonske stanice u Zaprešiću i da se adekvatno riješi raskrižje kod Krapinskog mosta radi olakšavanja prometne situacije industriji. Predlagalo se da se to riješi u sklopu izgradnje zaobilaznice Zagreb-Okučani. Također traženo je da se u gradskim dokumentima vodi računa o posebnim razvojnim interesima Zaprešića (i Velike Gorice).²⁹ U ožujku 1971. godine općina je izdala lokaciju za izgradnju bloka od 12 garaža na adresi Trg žrtava fašizma 9-11.³⁰ U prosincu 1975. godine O.Š. Ante Kovačić iz Marije Gorice pripojena je O.Š. Ivane Brlić Mažuranić iz Savskog Marofa.³¹ U rujnu 1976. godine, općina je ekspropirala zemljište u naselju Sjever, koje se trebalo iskoristiti za izgradnju novog autobusnog okretišta, za što je utvrđeno da postoji opći interes.³² Do siječnja 1975. godine u Zaprešiću je postojala potreba imenovanja novih ulica koje su u međuvremenu nastale, pa su tako imenovane ulice: Jelice Jug, Sljemenska ulica, Bistranska, Ivanečka, Ulica Zagorskog bataljuna, Braće Ribar, Partizanska, Nade Dimić, Pionirska, Sarajevska, Beogradska, Ljubljanska, Ivana Jurmana, Lužnička, Ive Turkovića itd.³³

26

HR-DAZG-1057, kutija 23, Skupština općine Zaprešić, SJ 27.02.1975. - Izvještaji sekretarijata i službi

27

Nejasno objašnjenje za taj datum u dokumentu glasi: "Radi sjećanja na slavne dane Narodnooslobodilačkog rata i socijalističke revolucije, formiranja Omladinskog partizanskog bataljona, Narodnooslobodilačkih odbora o 20-te godišnjice općine Zaprešić, 27 rujna proglašava se Danom općine Zaprešić"

28

HR-DAZG-1057, kutija 23, Skupština općine Zaprešić, SJ 18.09.1975. godine – Odluka o proglašenju dana općine

29

HR-DAZG-1057, kutija 24, Skupština općine Zaprešić, SJ 26.02.1976. - Primjedbe i prijedlozi s javne rasprave o planskim dokumentima skupštine grada Zagreba za 1976.

30

HR-DAZG-1057, kutija 15 Skupština općine Zaprešić, SJ 2.3.1971. - Izgradnja garaža u Zaprešiću

31

HR-DAZG-1057, kutija 24, Skupština općine Zaprešić, SJ 26.02.1976. -Pripajanje Osnovne škole Ante Kovačić iz Marije Gorice Osnovnoj školi I.B. Mažuranić u Savskom Marofu

32

HR-DAZG-1057, kutija 89, Društveno političko vijeće, SJ 27. 10. 1976. - Donošenje rješenja o utvrđivanju općeg interesa za izgradnju autobusnog okretišta u Zaprešiću

33

HR-DAZG-1057, kutija 70, Vijeće mjesnih zajednica, SJ 27.01.1975. - Donošenje zaključka o imenovanju ulica u Zaprešiću

1.3 "Kraj sedamdesetih: veliko gradilište Zaprešić"

Prema Urbanističkom planu Zaprešića donesenom u ožujku 1975., Zaprešić je trebao biti: "atraktivna prigradska zona s karakteristikama primarnog gradskog centra". Zaprešić je podijeljen na mjesne zajednice: Centar, Polje, Novi dvori i rezervat Kalamiri, te zone rekreacije i industrije.

Vodoopskrba Zaprešića bila je uklopljena u sustav južno-zagorskog vodovoda.³⁴ 1. svibnja 1970. godine, otvorena je zaprešićka "robna kuća", na mjestu gdje su ranije bile gostionice, trgovine, pošta i mlin. Izgradilo ju je trgovačko poduzeće Zaprešić, a u vrijeme otvaranja 1974. godine prema tvrdnji S. Laljka, bila je to najveća robna kuća u Hrvatskom zagorju. To poduzeće je propalo 1990.

a njegove su prostorije kasnije preuzeli Konzum i DM.³⁵ 1975. godine izgrađen je neboder u središtu Zaprešića koji je potom nazvan "ljepotica". Neboder je imao deset katova i izgrađen je na prostoru stare kuće kotarskog liječnika.³⁶

Od 1977. godine počeo je izlaziti mjesečnik "Zaprešićke novine", čime imamo priliku detaljno biti informirani o događajima u općini kroz jednostavno praćenje novina. U prvom broju iz kolovoza 1977., objavljen je tzv. društveni plan općine do 1980. godine. U istom je prema onome što je objavljeno industrija i dalje imala primarnu poziciju, pri čemu se računalo na disperziju:

Zagrebačke pivovare, Unije, Geomehanike i drugih u širu okolicu grada Zagreba.³⁷ Novine nadalje izvještavaju o očekivanju pozitivnih trendova u trgovini no naglašavaju da primjerice u sektoru turizma nije napravljeno dovoljno. Autor članka iznosi tezu da je uz industrijski razvoj nužno razvijati i stambeno komunalnu infrastrukturu, društvene djelatnosti (kulturu, obrazovanje, zdravstvenu i soc. zaštitu, itd.) "kako bi radni ljudi mogli zadovoljavati sve svoje potrebe". U tu svrhu, autor naglašava, pokrenut je i spomenuti list kako bi stanovništvo moglo biti sveobuhvatno

informirano.³⁸ Čini se da se je gospodarski napredak, o kojem piše Ivo Goldstein, a koji je čitava država uživala sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća³⁹ odrazio i na lokalne sredine, pa tako u kolovozu 1977. Zaprešićke novine pišu da je "čitav Zaprešić bio jedno veliko gradilište", u čemu

³⁴ HR-DAZG-1057, kutija 70, Vijeće mjesnih zajednica, SJ 20.03. 1975. - Urbanistički plan Zaprešića

³⁵ Laljak, Stjepan, Središnji trg u središtu Zaprešića nekad i danas, *Zaprešićki godišnjak 2005.-2006.*, str 175

³⁶ Isto, str 173

³⁷ Zaprešićke novine, kolovoz 1977, str 2

³⁸ Zaprešićke novine, kolovoz 1977, str 2

³⁹ Goldstein Ivo, Hrvatska povijest, Novi liber, Zagreb 2013, str 289-293

prednjači sektor stanogradnje. Radi se s jedne strane o nekoliko većih gradilišta na kojima se podižu višekratnice u režiji zagrebačkog poduzeća "Udarnik", ali i o običnim obiteljskim kućama koje su nastajale na teritoriju općine, stvarajući pritom nove ulice. Blizu središnjeg trga u Zaprešiću niknulo je gradilište novog stambenog bloka "K1-3" a malo dalje - u Švajcarovoj ulici u tijeku je bila

⁴⁰ izgradnja dvije velike stambene zgrade. Na suprotnoj strani općine u kvartu Sjever II, Udarnik je radio na izgradnji četiri stambena objekta s 225 stanova i 170 obiteljskih kuća. Osim Udarnika, na zaprešićkim gradilištima gradilo je i građevinsko poduzeće Bor iz Bedekovčine, koje je tada završilo stambeni blok u Kodrmanovoj ulici sa 140 stanova. Mjesna zajednica je pak imala primjedbe da bi se odmah pokraj bloka u Kodrmanovoj ulici trebao izgraditi još jedan takav, kako bi sve skupa postala estetski zaokružena cjelina. U novinama je iznesena i želja da se u budućnosti radi na izgradnji drugih objekata potrebnih za ljudski život kao što su škole, vrtići, zdravstvene ustanove, trgovine i ugostiteljske radnje.⁴¹

U listopadu 1977. godine, krenula je rekonstrukcija i modernizacija zagorske pruge (možda je zanimljivo za napomenuti da se u trenutku pisanja ovog rada 2019. ponovo provodi "Modernizacija i elektrifikacija" te iste pruge)⁴². Konkretno riječ je o dionici koja kroz općinu Zaprešić prolazi od Zaprešića do Luke, što čini 15 od ukupno 89 kilometara pruge koja se obnavljala. Radove je izvodio OOUR ŽTP Beograd iz Novog Sada. Bio je to drugi remont zagorske pruge, otkako je ona puštena u promet 1885. godine. Pola stoljeća ranije (1935.) pruga je ojačana od tračnica od 23 kilograma, na tračnice od 35 kilograma, a 1977. pruga je modernizirana na osovinski pritisak od 18 tona i brzinu od 80 kilometara na sat.⁴³

Kako se naselje Zaprešić sve više urbaniziralo a čuli su se glasovi koji traže popratne sadržaje, tako je u prosincu 1977. u novinama izašao tekst o planovima za izgradnju športsko-rekreacijskog centra u Zaprešiću, koje bi stajalo 5 milijuna "novih Dinara". Prema mjesnom urbanističkom planu, prostor za tu namjenu već je bio predviđen u ondašnjoj ulici JNA, gdje su se tada nalazili objekti Sportskog društva Jugokeramika. Iako je inicijativa ovog sportskog društva za izgradnju prihvaćena, novine su pisale da SD Jugokeramika neće voditi spomenuti posao već će ga voditi odbor za izgradnju MK SSRNH Zaprešić kako bi se garantirala otvorenost i javna uloga

⁴⁰

Zaprešićke novine, kolovoz 1977, str 8

⁴¹

Zaprešićke novine, kolovoz 1977., str 8

⁴²

<https://www.hrvatskiprijevoznik.hr/investicijski-bum-u-prometnoj-infrastrukturi-ugovoreni-projekti-vrijedni-255-milijardi-kn/> - objavljeno 11.siječnja 2019., pristupljeno: 16. siječnja 2019.

⁴³

Zaprešićke novine, listopad 1977, str 6

predviđenog objekta. Tadašnji plan predviđao je izgradnju pet vrsta igrališta; za mali nogomet, rukomet, odbojku, košarku i dva igrališta za tenis. Veliko igralište trebalo je uključivati nogometno igralište, 44
atletsku stazu, skakalište, bacalište i dr.

Do veljače 1978. došlo je do manjih zastoja na zaprešićkim gradilištima pa tako novine pišu da od 631 stana koliko ih je trebalo biti napravljeno u 1978. godini, sa sigurnošću se može reći da 45
će ih do lipnja 1978. biti gotovo tek 54. Od toga su za 232 stana bili problem nesređeni papiri. Iako su zaprešićka "ljepotica" i neboder u ulici Pavla Lončara 6 bili napravljeni još dvije godine ranije, do početka 1978. njihova neposredna okolina još je uvijek bila puna blata i lokvi umjesto 46
adekvatnih pristupa. Doduše uz zgrade je ipak prolazilo nešto asfaltiranih cesta. U ožujku 1978. bilo je obznanjeno da Zaprešić dobiva novu petlju koja se trebala povezati s pravicima nove cestovne mreže: Zagrebom, zagorskom magistralom i novom cestom prema Sloveniji koja se 47
odvaja u Zaprešiću. Gruba procjena troškova za ovo iznosila je 7,5 milijardi Dinara. Istovremeno 48
je u Novim dvorima postavljen novi asfalt dužine 1200 metara.

Kako je vandalizam i u 2018. problem u Zaprešiću, tako su se i u ožujku 1978. građani u pismima žalili na uništavanje nogostupa i zelene površine na križanju ulice Maršala Tita i Bratstva i 49
Jedinstva. U ožujku 1978., tadašnji predsjednik skupštine općine Pero Škrlin držao je izlaganje u kojem je kazao da se radilo mnogo a ostvarene je rezultate nazvao značajnima. Odmah u početku je rekao da je skupština iz njegova mandata započetog 1974. prva skupština koja je napravljena na delegatskom principu temeljenom na novom ustavu iz iste godine. Tijekom izlaganja rekao je da su rezultati planirani za 1980. godinu postignuti već tada (dakle 1978.). Kao uspjehe nabrojio je dovršenje većeg dijela nove tvornice zidnih pločica Jugokeramika, izgradnju tvornice tehničkih plinova Monting u Šibicama, nadogradnje u tvornici Pliva u Savskom Marofu, izgradnju nove proizvodne hale u tvornici Karbon, izgradnju opskrbnih centara u Pušći, Kupljenovu i Bistri u sektoru trgovine, dvije proizvodne hale Unije u Novim Dvorima, otvaranje kamenoloma u Ivancu

44
Zaprešićke novine, prosinac 1977, str 7

45
Zaprešićke novine, veljača 1978, str 3

46
Zaprešićke novine, veljača 1978., str 5

47
Zaprešićke novine, ožujak 1978 str 2

48
Zaprešićke novine, ožujak 1978, str 3

49
Zaprešićke novine, ožujak 1978, str 5

Bistranskom od strane tvornice Vijadukt, izgradnju nove pekare u Kupljenovu itd. U sektoru urbanizma spomenuo je vodovod napravljen na području Bistre, Jablanovca, Ivanca i ostalih mjesnih zajednica na području između Krapine i Sutle, zatim izgradnju tlačnog cjevovoda, dok je rekao da je u samom Zaprešiću 90 % domaćinstava već bilo priključeno na vodovod. Također je rekao da se i na području stanogradnje "dosta napravilo", iako nije bilo dovršeno sve ono što je bilo zamišljeno.⁵⁰ U travnju 1978., neboder arhitekta I. Moslavca⁵¹ u kojem se danas nalazi gradska knjižnica i radio stanica bio je dovršen do osmog kata. Na njegovoj izgradnji radili su zagrebački Udarnik i sarajevski Šipad. Na drugom kraju općine, rekonstrukcija pruge Zaprešić-Zabok došla je do Pojatna⁵² Radovi su već naveliko trajali i na izgradnji Aleje Bologne između Tvornice cementa Podsused i potoka Dolje, što je obavljalo poduzeće Vladimir Gortan, dok je kooperant iz Zenice – OUR Metalna Zenica, radilo na prokopu 141 metar dugog tunela između Zaprešića i Podsuseda.⁵³ U travnju 1978. godine, tzv. dvojnice – dvije identične crvene zgrade u centru Zaprešića, predane su na korištenje: radnicima Jugokeramike, Montera, Doma zdravlja Zaprešić, SJS-a Zaprešić, Prvomajske Zagreb, općinske skupštine i dr. Istog mjeseca zaprešićko komunalno je proslavilo 15 godina postojanja. Ovo je poduzeće osnovano 1958. godine kada je bilo u službi "uslužnih djelatnosti" općine, a njegov je "pravi nastanak", prema pisanju novina 1963. godine. Počelo je raditi s četrdesetak radnika i dva bagera a do 1978. je naraslo na poduzeće od 178 radnika.⁵⁴ U srpnju 1978. raspravljalo se o 1272 dodatna stana koje su OOUR-ovi su trebali dovršiti do 1980. godine⁵⁵ Istovremeno, banka u Zaprešiću bila je previše ograničena svojim prostorijama, stoga je izgradnja novog prostora banke bila zakazana za sljedeći mjesec. Riječ je bila o: "izgradnji velike poslovne zgrade u kojoj će banka imati 800 kvadrata, a služba društvenog knjigovodstva 600 kvadrata radnog prostora."⁵⁶ Prostori su pretijesni bili i u Unikonzumovoj poslovnici, u tzv. zaprešićkoj "robnoj kući", gdje su se blagajnice požalile novinama da najviše posla imaju subotom i u dane pred praznike. Prije ovakvih dućana, u Zaprešiću su postojali tzv. štacuni, dućani sa zvonom

⁵⁰ Zaprešićke novine, travanj 1978, str 2

⁵¹ Goljački Višnja, Zaprešić, str 176

⁵² Zaprešićke novine, travanj 1978, str 6

⁵³ Zaprešićke novine, travanj 1978, str 11

⁵⁴ Zaprešićke novine, svibanj 1978, str 4

⁵⁵ Zaprešićke novine, srpanj 1978, str 8

⁵⁶ Zaprešićke novine, srpanj 1978, str 10

na vratima. U naselju Sjever II nastavljeno je s ukopavanjem 1300 metara betonskih cijevi velikog promjera od strane zaprešićkog komunalnog čime se je uređivao prostor za gradnju novih stambenih zgrada.

Na dan općine u rujnu 1978. godine, novi predsjednik skupštine općine Drago Katušić naglasio je u svom referatu da je "ovo područje uvijek bilo životno vezano za grad Zagreb", te da su od priključenja općine Zagrebu "prevladane partikularističke tendencije", postignuti privredni i drugi rezultati koji raduju, jer općina ima "jak potencijal i izdiferencirane dugoročne pravce razvoja". Također je kazao kako je blizu 5000 radnika zaposlenih na području općine u šest mjeseci 1978. godine ostvarilo ukupan prihod od 160 milijardi "starih Dinara". Nadalje, rekao je da su u tijeku radovi na vodovodu kroz savsku dolinu i tzv. "visoku zonu" općine Zaprešić čime se željelo postići da svako domaćinstvo dobije zdravu pitku vodu. U planu je bilo asfaltiranje dvadesetak kilometara tzv. "prioritetnih puteva". Bili su položeni temelji za novu osnovnu školu u naselju Sjever II i tzv. "kombiniranu dječju ustanovu". Nova škola trebala je imati 16 učionica, prateće nastavne prostore i dvoranu, a cijena izgradnje bila joj je nešto više od 6 milijardi Dinara. Dječje jaslice i vrtić trebali su imati ukupno 225 mjesta za djecu.

U listopadu 1978. godine, bilo je objavljeno da do kraja te godine trebaju početi radovi na uređenju prilaza budućem groblju u Lužnici i sadnju ukrasnog bilja od strane Komunalnog poduzeća Zaprešić, dok je za proljeće iduće godine bila predviđena i gradnja mrtvačnice.

Spomenuto groblje konačno je dovršeno 1980. a prvi ukop obavljen 3. veljače iste godine

Početkom 1979. godine, predsjednik skupštinskog odbora Katušić dao je kraći prikaz stanja u općini na kojem je podsjetio na elemente zajedništva s drugim općinama grada, istaknuvši naglu urbanizaciju i doseljavanje radno-aktivnog stanovništva, stvaranje značajne industrijske osnove općine u kojoj dominira tvornica Jugokeramika, izgradnju magistralnih prometnica te energetske i druge komunalne infrastrukture.". Kazao je da "to sve stvara izvanredne mogućnosti za daljnji privredni, urbani i drugi uspon zaprešićkog područja kao perspektivne gradske aglomeracije koja će

pružati zanimljive kvalitete kao radna i stambena zona Zagreba." Govoreći o problemima s kojim se susreću, ukazao je na nepostojanje prostornog plana općine, razrješenje cestovnih veza s gradom i magistralnim prometnicama (podvožnjacima, petljama i dr.) i izgradnjom odgovarajuće PTT službe, budući da tadašnja PTT služba nije zadovoljavala zaprešićke potrebe. Dotaknuo se i sudbine kulturno-povijesnog kompleksa Novi Dvori i Januševec, gdje je bilo nužno konzultirati nadležne republičke organe, a prije toga raščistiti vlasničke odnose jer je ispadalo da Novi Dvori imaju čak 13 vlasnika. Govorio je i o ekološkoj situaciji koju je otežavalo djelovanje lokalne kemijske industrije.⁶² Otprilike u isto vrijeme u zaprešićkom Domu kulture uređeno je 200 kvadratnih metara prostora koji je trebao služiti za raznovrsni klupski život,⁶³ a nekoliko kilometara dalje Montkemija se je konačno preselila iz Zagreba u Zaprešić.⁶⁴

U veljači 1979. godine, Zaprešićke novine su objavile da u tada (jedini) postojeći dječji vrtić u općini ide tek svako deseto dijete, po čemu je Zaprešić, prema njima bio zadnji u okolici Zagreba. Iz toga je proizlazila očita potreba za osnivanjem što većeg broja predškolskih ustanova u općini.⁶⁵ Do travnja 1979. obrisi novog dječjeg vrtića u naselju Sjever II polako su se nazirali. Novi objekt trebao je imati kapacitet za 230 djece od čega je 70 mjesta bilo za djecu jasličkoga uzrasta. Stotinjak metara dalje gradila se je i nova osnovna škola koja je trebala imati moderne kabinete, 16 učionica, dvoranu za tjelesni, radionicu za tehnički odgoj i prostor za prehranu.⁶⁶ Napredovala je i izgradnja nastavka Aleje Bologne do Zaprešića u sklopu čega se je planirala i izgradnja novog mosta preko Krapine. Završetkom ove dionice Aleje Bologne do Zaprešića ujedno je trebala biti dovršena prometna mreža sjeverozapadnog ulaza u Zagreb. Cilj toga bilo je brže povezivanje Zaprešića sa središtem Zagreba što je trebao biti poticaj intenziviranju stambene i industrijske izgradnje na ovom području. Planirani odvojak trebao je imati četiri prometne trake širine tri i pol metra koje će se razdvajati na dva nivoa u Jarku, dok je križanje kod Ruševja trebalo biti semaforizirano.⁶⁷ Idućeg mjeseca područje Zaprešić jug dobilo je svoj provedbeni urbanistički

⁶² Zaprešićke novine, siječanj 1979, str 1

⁶³ Zaprešićke novine, siječanj 1979, str 4

⁶⁴ Zaprešićke novine, siječanj 1979, str 6

⁶⁵ Zaprešićke novine, veljača 1979, str 1

⁶⁶ Zaprešićke novine, travanj 1979, str 1

⁶⁷ Zaprešićke novine, svibanj 1979, str 1

plan.⁶⁸ U kolovozu 1979. novinari Zaprešićkih novina obavili su intervju s Dragutinom Katušićem predsjednikom SO Zaprešić, Ivicom Košiom, tajnikom OK SSRNH i Željkom Žilavčićem sekretarom OK SKH. Novinare je zanimalo, imajući u vidu da je Zaprešić već 5 godina dio grada Zagreba; je li ta veza tek formalna ili već postoje i stvarni komunalni odnosi s užim dijelom grada. Predsjednik SO Dragutin Katušić na to je odgovorio da je: "Zaprešić oduvijek gravitirao gradu Zagrebu, te da je prije pet godina samo potvrđena stvarnost koja je oduvijek postojala". Nastavio je: "Dovršetkom odvojka Aleje Bologne do Zaprešića uspostaviti će se još bolja veza sa središtem grada, pa će to biti još veći poticaj za bržu stambenu i drugu izgradnju ovog područja." Lokalni političari su rekli da će i dalje "raditi na razvoju kemijske, metalne, i industrije nemetala, ali će se ubrzati i razvoj poljoprivrede kojoj je perspektiva u uzgoju voća i povrća u staklenicima". Rekli su da je i narednom periodu u planu izgradnja cesta, širenje vodovodne mreže, plinifikacija, gradnja stambenih objekata, razvoj mreže osnovnih i drugih škola. Naglasili su i da je u stambenim naseljima nužno voditi brigu o pratećim objektima kao što su trgovine, vrtići, jaslice i servisne

radionice.⁶⁹ U studenom 1979. na zaprešićkoj vršilnici napravljen je novi krov, koji su dovršili radnici stočarsko-istraživačke stanice, za što su izdvojili 600 000 dinara.⁷⁰ Uskoro je postavljen i kamen temeljac za novu zgradu pošte a do kraja iduće godine predviđala se i montaža centrale.

Građevinske radove na pošti izvodio je RGO "Graditelj" iz Krapine.⁷¹

1.4 Osamdesete: naselje gradskog karaktera Zaprešić

Do siječnja 1980. godine na općinskom sekretarijatu za građevinarstvo i komunalne djelatnosti raspravljalo se o razvoju plinifikacije koja se planirala od jeseni 1980. godine stanovitim sibirskim plinom. Njime se trebao zagrijavati jedan dio Zaprešića.⁷² Isti je mjesec otvorena i nova prodavaonica Exportdrva smještena u tzv. dvojnici. Ondje su se prodavale: bijela tehnika, pokućstvo, svjetiljke, televizori i sl.⁷³ Do veljače 1980. godine vrtić u naselju sjever bio je izgrađen, ali još nije bio otvoren. Istovremeno je gradnja osnovne škole u neposrednoj blizini, tekla sporo. Rok za izgradnju škole bio je probijen, datum dovršetka gradnje nije bilo moguće predvidjeti a

⁶⁸ Zaprešićke novine, srpanj 1979, str 3

⁶⁹ Zaprešićke novine, kolovoz 1979, str 2

⁷⁰ Zaprešićke novine, studeni 1979, str 1

⁷¹ Zaprešićke novine, prosinac 1979, str 5

⁷² Zaprešićke novine, siječanj 1980, str 3

⁷³ Zaprešićke novine, siječanj 1980, str 5

planirani troškovi od 60 milijuna Dinara nisu više bili dostatni.⁷⁴ Do kraja 1980 godine na zaprešićku telefonsku centralu bilo je priključeno svega dvjestotinjak brojeva što je Zaprešić, prema novinama svrstavalo među zadnje u Jugoslaviji. Zajednica je računala da će u razvoj telefonske mreže uložiti dvjestotinjak milijuna dinara, te se očekivalo da će do jeseni novi zaprešićki brojevi biti priključeni u mrežu. Sredinom travnja u čitavoj su se općini trebali promijeniti telefonski brojevi. Zajednica PTT nije ipak bila spremna sama platiti kompletnu telefonikaciju, pa su dio svojih troškova bili prisiljeni namiriti uvođenjem "prakse" za nove pretplatnike.⁷⁵ U lipnju 1980 doneseni su zaključci o razvoju mreže osnovnih škola, artikuliranih u šest točaka. Neke od tih točaka bile su da se dugoročno treba ugovoriti izgradnja osmogodišnjih osnovnih škola na područjima: Pušća/Dubravica, Pojatno/Kupljenovo i Luka/Hruševac. Drugo, učenici od 5. do 8. razreda iz škole Luka/Pojatnom, trebali su se priključiti osnovnoj školi Zaprešić II od školske godine 1980./81., dok se ne stvore "uvjeti za normalan obrazovni rad na tom terenu". Nadalje, odlučeno je da se u srednjoročnom planu treba izgraditi centar za usmjereno obrazovanje a zaključeno je i da se u predškolski odgoj, tehničku kulturu, sport i rekreaciju treba unijeti nove sadržaje.⁷⁶ Sredinom kolovoza trebalo je krenuti priključivanje kućanstava na telefonsku mrežu pri čemu su prednost imali oni građani koji su živjeli uz glavni podzemni kabel dok su ostali stanovnici trebali uz osnovnu pristojbu po cijeni od deset tisuća Dinara trebali platiti i zračni kabel.⁷⁷

Do kolovoza 1980. godine, radovi na novoj osnovnoj školi prozvanoj O.Š. Sjever, ušli su u završnu fazu. Kako bi se učenici iz okolnih sela mogli prevoziti do škole, osiguran je prijevoz autobusom koji je godišnje koštao općinu oko milijun Dinara. U praktikumu za nastavu domaćinstva nove škole, bili su postavljeni novi hladnjaci i štednjaci, stroj za pranje rublja. Izgrađene su velika dvorana i manja za gimnastiku. U tijeku je bilo uređenje školskog okoliša veličine šest jutara. Za školu je bila predviđena i školska zubarska ambulanta sa stalnim zubarom. Škola je imala suvremenu kuhinju restoranskog tipa. Prema pisanju novina, jedan od razloga zbog kojih se izgradnja otegnula bile su podzemne vode, koje su stvorile problem prilikom izgradnje skloništa. Školu su gradili radnici zagrebačkog poduzeća Udarnik. Škola je trebala zaposliti 45 nastavnika i primiti 1200 učenika. Prema riječima direktora škole Stjepana Zorića, radilo se na tome

⁷⁴

Zaprešićke novine, veljača 1980, str 5

⁷⁵

Zaprešićke novine, veljača 1980, str 10

⁷⁶

Zaprešićke novine, lipanj 1980, str 3

⁷⁷

Zaprešićke novine, srpanj 1980, str 1

da što veći broj nastavnika bude iz Zaprešića kako bi bili prisutni u općinskim zbivanjima.

Do kolovoza 1980. godine također se očekivao dovršetak radova na produžetku Aleje Bologne do Zaprešića, međutim dio radova se otegnuo. Po dijelu radova koje je izvodila Cestogradnja, dakle izgradnju dijela petlje i nadvožnjak, promet se već izvodio, dok je koji je gradilo poduzeće Vijadukt, što je činio 900 metara dug odvojak prema Zaprešiću i novi most preko

rijeke Krapine, još uvijek bio u izgradnji.⁷⁹ U tom istom mjesecu, izašao je podatak da svaki četvrti stanovnik Zaprešića posjeduje radio aparat, svaki peti televizijski prijemnik a svaki jedanaesti osobni automobil. 1980. godine postotak stanovništva koje je radilo u poljoprivrednom sektoru iznosio je 16% U industriji je 1980. godine radilo je cca 70% stanovništva. Nacionalni dohodak u 1980. godini iznosio je 1,3 milijarde Dinara. Nacionalni dohodak po stanovniku bio je cca 38 tisuća

Dinara, ili 1425 Dolara.⁸⁰ U rujnu 1980. s prvim danom nove školske godine, otvorena je i nova osnovna škola u Zaprešiću. Za otvorenje je priređen prigodni kulturno-umjetnički program na dijelu središnje dvorane, gdje su nastupili mladi pjevači, svirači i plesači-učenici osmogodišnjih osnovnih škola općine. Nakon toga uslijedio je kraći pozdravni govor predsjednice SIZ-a odgoja i osnovnog obrazovanja, prof. Zdenke Kamčev. Među uzvanicima na otvaranju bili su Ivica Kunej - predsjednik gradskog komiteta za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu, Matija Perković - predsjednik Skupštine USIZ-a za odgoj i osnovno obrazovanje grada Zagreba, Kržan Rok - direktor osnovne škole u Bizeljskom, Dragutin Katušić - predsjednik Skupštine općine, rukovodioci općinskih društveno-političkih organizacija kao i brojni drugi gosti iz grada, općine i mjesta Zaprešić.⁸¹

Nakon održanog govora, prof. Kamčev predala je riječ profesoru Ljubi Gršiću, koji je također održao kraći govor u kojem je obrazložio zagrebačka ulaganja u osnovne škole. Profesor Gršić tada je od pionira Zrinke Korenić i Nevenka Pavlinca primio cvijeće i ključ nove škole, koje je svečano predao direktoru škole – Stjepanu Zorcu. Nakon uvodne ceremonije, otvorena je i izložba "Likovno stvaralaštvo općine" koja je bila postavljena u rotondi škole. Ovaj je dio škole zbog svojeg okruglog oblika u kojem svjetlo pada odozgora, prema ocjenama novinara, "bio idealan za izložbe".⁸² Izloženi su radovi autora: Zlatka Arambašića, Radovana Devlića, Tomislava

78

Zaprešićke novine, kolovoz 1980, str 1

79

Zaprešićke novine, kolovoz 1980 str 1

80

Zaprešićke novine, kolovoz 1980, str 4, *Privreda općine: uspješan hod ka razvijenosti*

81

Zaprešićke novine, rujan 1980, str 3

82

Zaprešićke novine, rujan 1980, str 3

Effenbergera, Zlatka Glavača, Drage Grgasa-Belog, Tomislava Ostoje, Čede Ostreša, Mirjane Rajković, Zdravka Rajkovića, Matije Skurjenija, Mladena Soršaka, Josipa Sutlara, Ivančice Cvitić-Žnidarić, Drage Jančića, Ivana Košutića, Mihovila Krušlina, Ive Lozića, Mirjane Mlinarić i Marijana Mikuljana.⁸³

11. rujna 1980. godine, svečano je otvoren i novi cestovni čvor Jarek, čime je Zaprešić Alejom Bologne postao spojen sa Zagrebom. Od tada se u Zaprešić s Aleje Bologne prilazilo "odvojkom dugačkim oko 900 metara". Prema pisanju novina, pri izlasku iz Zaprešića dosadašnja se stara cesta razdvajala prema središtu Zagreba i Zagorju. U dugoročnim planovima je bio zacrtan i nastavak zaprešićkog odvojka prema Sloveniji, koji je trebao pratiti željezničku prugu. Radovi na petlji Jarek koštali su 158 milijuna dinara. Za tu je svotu sagrađen i novi most preko Krapine, dugačak 150 metara, podignut novi vijadukt, izgrađen spomenuti odvojak i izvršeno niz pratećih

radova.⁸⁴ Jugozapadno od Zaprešića je iste godine u sklopu radova na zagrebačkoj zaobilaznici podignut je i novi most preko rijeke Save. Kod ovog mosta, građevinske je radove izvodio Vijadukt, dok je čelične konstrukcije napravio Đuro Đaković iz Slavenskog Broda. Odgovorni projektant

mosta bio je inženjer Josip Novak.⁸⁵ Na ceremoniji puštanja u promet nove petlje prisustvovali su, osim predstavnika projektanata, investitora i izvođača i predsjednik Skupštine općine Zaprešić – Drago Katušić te brojni društveno-politički radnici i ostali uzvanici iz općine i grada, dok su članovi

KUD-a Ilija Gregorić izveli kraći umjetnički program.⁸⁶ 17. rujna iste godine, na 30. zajedničkoj sjednici Skupštine raspravljalo se o stanju u općini. Konstatirano je da proizvodno zanatstvo raste brže nego uslužno. Iako je općina nedavno dobila optičara i TV mehaničara, njihove usluge su i dalje bile nedostupne. Naglašen je i težak položaj poljoprivrednika, posebno starijih domaćinstava s minimalnim prihodima. Stanje u privredi također se pogoršavalo. Prema novinama zabilježen je pad akumulativne i reproduktivne sposobnosti kao i sve veće zaduženje privrede. U sektoru

industrije gubici zaprešićke industrije u prvom polugodištu iznosili su devet milijuna Dinara.⁸⁷ U prosincu 1980. je najavljeno otvaranje nove banke u centru Zaprešića, na mjestu gdje se ona i danas

⁸³ Zaprešićke novine, rujna 1980, str 3

⁸⁴ Zaprešićke novine, rujna 1980, str 1-3

⁸⁵ Sulkan, Altić, Mirela, Mostovi oko Zaprešića, *Zaprešićki godišnjak 2005. - 2006.*, str 36

⁸⁶ Zaprešićke novine, rujna 1980., str 1-3

⁸⁷ Zaprešićke novine, rujna 1980, str 4

U siječnju 1981. članovi predsjedništva gradske konferencije SSRN-a posjetili su Zaprešić. Zaključeno je da iako razvoj općine Zaprešić teče dosta skladno i dinamično, postoje određeni problemi koji se sporo rješavaju. Predsjednik skupštine općine Drago Katušić okupljene je izvijestio da je zaprešićka privreda u prethodnoj godini poslovala uglavnom bez gubitaka iako se suočavala s brojnim teškoćama. Za dislokaciju tvornica iz Zagreba, Katušić je rekao da se odvija stihijski i sporo, ali da se ona unatoč tome razvija. Poljoprivreda je u tom trenutku donosila jedva petinu dohotka općine. Prometne teškoće općine nešto su izmijenjene izgradnjom zaobilaznice, ali je zaključeno da će se tek izgradnjom nastavka Bologne kroz Zaprešić stanje znatno popraviti. Autobusi ZET-a vozili su dosta rijetko, a nužno je bilo i povećati 220 priključaka za telefon koliko ih je tada općina imala. Jedan od predstojećih zadataka bila je plinifikacija Zaprešića, koja je trebala pridonijeti napretku područja. Također su zaključili da se delegatski sistem u općini "uhodao", jer navodno na sastancima: "delegati sve više govore u ime svojih delegacija a ne u svoje ime".⁸⁹ Isti mjesec, Urbanistički zavod grada, završio je prijedlog programa prostornog uređenja grada. Planom je predložen organiziran i usklađen razvoj cijelog područja općine do 2000. godine, čime se predviđao rast populacije na 47 000 – 50 000 uz naglašenu povezanost s gradskom zajednicom. Plan je na grafičkim priložima slikovito objasnio ing. arh. Luka Šulentić. Time se je u prvom redu osigurao prostor za formiranje naselja i stanogradnje, zone zelenila i zaštite prema zagađivačima komunalne infrastrukture, industrijskih zona, razvoj male privrede u naseljima, razvoj intenzivne poljoprivrede, i dr. funkcija. Potom se održala diskusija koja je trebala pomoći u konačnom definiranju prijedloga programa a taj je trebao ići na javnu raspravu. Zaprešićke novine, također su naglasile važnost izgradnje lokalnog smetlišta.⁹⁰ Nakon godine dana poslovanja, Zaprešićke novine, intervjuirale su zaposlenike trgovine namještajem Eksportdrvo koje se smjestilo u jednoj od tzv. "dvojnica". Godinu dana nakon otvaranja, prema riječima poslovođe Drage Boranića, prodajni i smještajni kapaciteti bili su premali za potrebe Zaprešića i okolice. Prodavaonica se prostirala na oko 230 četvornih metara skladišta a poslovođa Boranić se je u intervjuu požalio: "Dobavljači se često ponašaju kao da ne moraju poštovati rokove. Kupcima ne možemo isporučiti ono što nismo dobili na vrijeme. Na primjer "Alpes" iz Železnika trebao nam je neki namještaj isporučiti za mjesec dana a mušterija čeka već preko stotinu dana. Takvih dobavljača ima još, što nam čini

88

Zaprešićke novine, prosinac 1980, str 1

89

Zaprešićke novine, siječanj 1981., str 1

90

Zaprešićke novine, siječanj 1981., str 2

poteškoće a prodajom pokućstva ostvarujemo oko 70% našeg prometa".⁹¹ U veljači 1981. nastavila se i izgradnja zgrade pokraj Zagrebačke banke koju je vodio bedekovčanski Bor.⁹² U ožujku 1981., otvorena je nova prodavaonica Unikonzuma na Trgu žrtava fašizma 6.⁹³ 12. lipnja 1981., zaprešićkoj osnovnoj školi u centru dano je ime Antun Augustinčić.⁹⁴ Krajem 1981. otvoren je novi dječji vrtić u Brdovcu.⁹⁵ U siječnju 1982. godine konačno je djelomično otvorena nova zgrada pošte u Švajcarovoj ulici. S radom je počeo samo dio objekta koji se odnosio na poštanski promet, dok se dio za telefonski promet još moralo. Objekt je projektirao Zdravko Gmajner iz projektnog biroa PTT, a izgradnju vodilo poduzeće "Graditelj" iz Krapine.⁹⁶ Početkom 1982, novine su se raspisale o problemima koje je donijela brza urbanizacija Zaprešića. Spominje se naselje Marles, koje je izgrađeno 1975. godine, koje su novine opisale kao jedno od najljepših u Zaprešiću a koje je osam godina kasnije bilo u potpunosti okruženo višekatnicama. Tu brzu urbanizaciju bilo je nužno pratiti plinifikacijom, razvojem vodovoda, i kanalizacijom. Prema pisanju novina, veći dio vodovodne i kanalizacijske mreže završen je do 1977. godine, nakon čega se krenulo u asfaltiranje ulica, što je u 1982 još uvijek trajalo. Potom se počelo raditi na telefonizaciji pri čemu su prednost imale tvrtke u općini. Neke zgrade povukle su vlastite priključke za telefon, a po Zaprešiću su postavljene i četiri telefonske govornice.⁹⁷ U ožujku 1982. godine na sjednici općinske skupštine u sklopu Društveno-političkog vijeća, iznijete su brojne pritužbe na radove obavljene od strane Udarnika po Zaprešiću. Primjerice za tzv. dvojnice, građani su komentirali da je zgrada: "tako sfušana da se naknadnim sanacijama gotovo ne vidi kraj", a skele koje stoje zbog novog oblaganja fasade "nagrđuju okoliš". Netko je rekao da je uzrok takvom ponašanju Udarnika njegov monopolski položaj u stambenoj gradnji, te da se tomu treba stati na kraj. Pritužbe su se mogle čuti i zbog probijanja rokova na izgradnji nove trafostanice u općini. Drago Katušić, skrenuo je pažnju na Udarnikovo nepoštivanje ugovora o eksploataciji šljunčare, kojim se obavezao opskrbljivati šljunkom zaprešićke građane što nije činio. Prema njemu, ljudi su stoga bili prisiljeni nabavljati šljunak u Sloveniji, što mu je dizalo cijenu. Štoviše, Udarnik se uopće nije registrirao kao korisnik šljunčare, zbog čega, rečeno je,

⁹¹ Zaprešićke novine, siječanj 1981., str 10

⁹² Zaprešićke novine, veljača 1981., str 4

⁹³ Zaprešićke novine, veljača 1981., str 10

⁹⁴ Zaprešićke novine, lipanj 1981, str 10

⁹⁵ Zaprešićke novine, studeni 1981, str 7

⁹⁶ Zaprešićke novine, siječanj 1982, str 1

⁹⁷ Zaprešićke novine, siječanj 1982, str 6

izbjegava financijske obaveze prema općini. Na kraju, zaključeno je da se od Udarnika traži obrazloženje za svoja postupanja a ako se ono ne dobije, preporučalo se prekinuti ugovor dok ne
⁹⁸
ispune uvjete.

Do travnja 1982., Branko Jurman naslijedio je Dragutina Katušića na mjestu predsjednika skupštine općine..
⁹⁹ Iako početkom 1982. situacija na krupnijem ekonomskom planu nije bila sjajna, novine pišu da su ulazi zaprešićkih štediša nastavljali rasti.
¹⁰⁰ U lipnju 1982. na 24393 računa građana bilo je prema tvrdnji novina oko 460 milijuna Dinara, odnosno 11 posto više no početkom godine 1982. godine. Do kraja 1982., najavljivali su, u Poljanici i u Jugokeramici trebale su se otvoriti i ispostave koje će svim građanima "omogućiti da svoje bankovne poslove obavljaju mnogo brže".
¹⁰¹ U srpnju 1982. godine na vidjelo je izašao prijedlog ZET-a da Zaprešić i Velika Gorica od grada Zagreba budu odvojeni u tzv. drugu zonu radi uštede goriva, što građani nisu dočekali s oduševljenjem. Novine su također pisale da je u sklopu telefonizacije 500 priključaka za novu telefonsku centralu rezervirano za Zaprešić, gdje je u središtu općine posao uglavnom bio gotov, a 300 je priključaka bilo rezervirano za "vanjske mjesne zajednice" gdje posao *de facto* nije ni počeo. Budući da PTT više nije bio u stanju ulagati u telefonizaciju, trošak su trebali podnijeti sami korisnici. Zaprešićke novine također su pisale o prihvaćanju "Provedbenog urbanističkog plana Kalamiri", koji je bio prihvaćen na sjednici Vijeća mjesnih zajednica i Udruženog rada u srpnju 1982. Obrazložio ga je već spominjani inženjer Luka Šulentić koji je rekao da je buduće naselje trebalo biti veličine pedesetak hektara i bilo je predviđeno za oko 3400 stanovnika. Šulentić je također napomenuo da po planu Kalamiri neće biti samo "spavaonica" već naselje raznim
¹⁰² pratećim objektima koji predviđaju i oko 120 radnih mjesta. 12 srpnja 1982., "Provedbeni urbanistički plan Kalamiri" prihvatili su delegati Vijeća udruženog rada Skupštine općine. U tom trenutku u toj zoni bilo je samo deset objekata od kojih su se 2 trebala srušiti. Planirano je da budući centar Kalamira bude s obje strane Mokričke ulice. Na jednoj strani trebali su se nalaziti društveni

⁹⁸ Zaprešićke novine, ožujak 1982, str 4

⁹⁹ Zaprešićke novine, travanj 1982, str 2

¹⁰⁰ Zaprešićke novine, lipanj 1982, str 8

¹⁰¹ Zaprešićke novine, lipanj 1982, str 8

¹⁰² Zaprešićke novine, srpanj 1982, str 2

stanovi a na drugoj obiteljske kuće. Predviđano je da Kalamire s autobusnim terminalom u Zaprešiću povezuje autobusna linija, četiri telefonske govornice, a naselje se trebalo zagrijavati plinom.¹⁰³

Napredovala je i plinifikacija općine. 15. srpnja 1982. godine na sastanku predstavnika Skupštine općine, rečeno je da je u pripremi izgradnja druge etape plinovoda od Kodrmanove ulice do naselja sjever.¹⁰⁴ U srpnju 1982. Zaprešićke novine izvještavale su i o širenju vodovodne mreže koja je stigla do domaćinstava u Križu i Mariji Gorici.¹⁰⁵ Na dan općine 27. rujna 1982., predsjednik SO Branko Jurman pobrojao je investicije iz 1982. godine. Pred kraj referata konstatirao je da je "očito da je vrijeme visokih stopa rasta prošlo, zbog čega treba pristupiti reviziji planova za srednjoročno razdoblje".¹⁰⁶ Unatoč smanjenju investicija u siječnju 1983. godine, stanogradnja je još uvijek bila u punom jeku u naselju Sjever II. Deset stambenih zadruga podizalo je u spomenutom naselju oko 290 obiteljskih kuća. Stanove su gradile stambene zadruge: Naš dom i Zagreb-stan. U izgradnji je bilo i devet objekata "u vlastitoj režiji", na parcelama dodijeljenim putem natječaja. Prema pisanju novina, osim stanova koji su se gradili na sjeveru općine, u starom centru Zaprešića podizalo se još šestotinjak stanova.¹⁰⁷ Istoga mjeseca, zaprešićke novine raspisale su se o specifičnim problemima novog zaprešićkog naselja Sjever. Građani su se novinarima požalili na probleme vezane uz "nesolidnu gradnju", opskrbu, javnu rasvjetu, slabo i neredovito grijanje, odvoz smeća, neuređene prometnice koje oštećuju vozila, prijevoz, itd.¹⁰⁸ Do ožujka 1983. potpisan je "Samoupravni sporazum za izgradnju druge etape visokotlačnog plinovoda u Zaprešiću". Tom etapom, prema pisanju Zaprešićkih novina, predviđa se "izgradnja mjerno-regulacione stanice te polaganje cjevovoda od Kodrmanove ulice do naselja Sjever II, gdje već postoji mjesna straža".¹⁰⁹ U travnju 1983. Franjo Viljevac izabran je za novog predsjednika

¹⁰³ Zaprešićke novine, srpanj 1982., str 4

¹⁰⁴ Zaprešićke novine, srpanj 1982., str 4

¹⁰⁵ Zaprešićke novine, srpanj 1982., str 6

¹⁰⁶ Zaprešićke novine, kolovoz/rujan 1982, str 1-2

¹⁰⁷ Zaprešićke novine, siječanj 1983, str 7

¹⁰⁸ Zaprešićke novine, siječanj 1983, str 8

¹⁰⁹ Zaprešićke novine, ožujak 1983, str 1

Skupštine općine.¹¹⁰ U srpnju su Zapešićke novine pisale o prijedlogu ZET-a o planiranju i razvoju prometa kroz Zapešić". Prema planu, autobusi iz Črnomerca više nisu trebali voziti do krajnjih stanica na zapadu i sjeveru Zapešića, već samo do novog terminala u Zapešiću, u ulici Anke Butorac (nova ulica između Švajcarove i Ulice JNA) odakle su se trebale produžiti lokalne linije za Kraj Gornji (preko Harmice), Pušću, Dubravicu, Mariju Goricu, Dubravicu, Žeince i Gornju Bistru.

Veza između Zapešića i Črnomerca trebala se pojačati uvođenjem tzv. brze linije.¹¹¹ Na Dan republike 1983. godine, puštena je u rad nova trafostanica u ulici Josipa Malekovića u Zapešiću, koja je bila jačine 2x40 megavolt ampera. Nova trafostanica trebala je zamijeniti staro postrojenje u Novim dvorima. Prema Zapešićkim novinama, procjene su bile da je trafostanica imala kapacitet

dostatan za do kraja 20. stoljeća. Trafostanica je koštala 122 milijuna Dinara.¹¹² Prema pisanju Zapešićkih novina općinski proračun za 1984. godinu smanjen je sa 139 794 milijuna Dinara na 133 345 milijuna Dinara. Također, očekivalo se da će autobusni terminal u naselju sjever biti gotov

do kraja studenog 1983.¹¹³ U analizi Komiteta za građevinarstvo, stambene i komunalne poslove o kojoj su Zapešićke novine pisale u travnju 1984. objavljeni su dvojaki zaključci. S jedne strane zaključeno je da je "područje zapešićke općine postalo aktivna zona gradske privrede, stanovanja, odmora i rekreacije, pa onda kao jedna od općina grada Zagreba ne može planirati i realizirati razvoj ovih djelatnosti neovisno o ukupnim potrebama i mogućnostima grada Zagreba." S druge strane spomenuti su neki negativni aspekti koje je donijela urbanizacija, konkretno na područjima: "komunalnog standarda, pratećih sadržaja stanovanja, stihijske izgradnje i gradnje duž prometnica". Također napomenuto je da se "nedovoljno posvećivala pažnja prostornom planiranju, da nije riješen sistem financiranja komunalnih objekata, sporo se podružtvenjavalo zemljište i nije definirana

zemljišna politika".¹¹⁴ Novine su također pisale da zbog smanjenog interesa za izgradnju, otežanih uvjeta kreditiranja i privređivanja; "firme s velikim oprezom preuzimaju izgradnju novih objekata, što narušava planiranu dinamiku stambene izgradnje".¹¹⁵ 7. svibnja 1984. konačno je otvoren novi

autobusni terminal u Zapešiću.¹¹⁶ Isti mjesec radnici zapešićkog "Komunalnog", krenuli su s

110

Zapešićke novine, travanj 1983, str 2

111

Zapešićke novine, srpanj 1983, str 4

112

Zapešićke novine, studeni 1983, str 1

113

Zapešićke novine, studeni 1983, str 1

114

Zapešićke novine, travanj 1984, str 3

115

Zapešićke novine travanj 1984, str 3

116

Zapešićke novine travanj 1984, str 4

uređenjem središta Zaprešića između ulice Maršala Tita, Pavla Lončara i Drage Švajcara. U sklopu tih radova trebali su napraviti pješačku stazu kojom se trebalo povezati Trg žrtava fašizma i Ulica Drage Švajcara. Lijevo i desno od te staze trebali su biti izgrađeni prilazi od kulir-ploča a čitav prostor ozelenjen. U nastavku radova trebao se urediti prostor ispred Montingove zgrade u ulici Pavla Lončara, i napraviti nešto veće parkiralište kod tzv. dvojnice. Planira se također i izgradnja dječjeg igrališta.¹¹⁷ Do rujna 1984. godine u Zaprešiću je postavljeno sedam grupa kioska, telefonskih govornica i nadstrešnica. Novine su kritizirale dotadašnje kioske koje su prozvale: loše oblikovanima, improvizirano postavljenima i s neurednim okolišem.¹¹⁸ Prema pisanju, radilo se i na uređenju kompleksa Novih Dvora. Neki od radova na kojima se radilo, bili su navodno: kulturno-rekreacijski centar, uređenje dvorca, adaptacija Galerije Skurijeni i vršilnice.¹¹⁹ Istovremeno, nastavljalo se je asfaltiranje prometnica u Zaprešiću. U rujnu 1984. godine radovi su se odvijali na: Krapinskoj ulici, ulici Jure Petrekovića, ulici Nikole Gregurina, ulici Stjepana Fabeka, ulici Oktobarske revolucije, Bistranskoj ulici, ulici Pere Devčića, ulici Miška Šestanja, Braće Ribar, Zagorskog omladinskog bataljona, X zagrebačkog korpusa, Zagorskoj ulici, ulici Pavla Štosa i Pušćanskoj ulici.¹²⁰ Iako je novi zaprešićki autobusni terminal službeno otvoren u svibnju, do listopada su se Zaprešićke novine raspisale o nesavršenostima novog terminala. Iako je tijekom ljeta 1984. osvijetljen, nedostajao mu je niz pratećih objekata, primjerice: javni wc-i, nadstrešnice i klupe. Predstavnik općine Tomislav Pleše odgovorio je da su nedostaci na terminalu rezultat nedostatka novaca u općini, te je napomenuo da im Udarnik duguje 70 milijuna Dinara s kamatama, zbog čega su novine zaključile da općina vlastitog novca nema a da je Udarnik u velikim novčanim problemima.¹²¹ U listopadu 1984. godine, u Pojatnu je završeno asfaltiranje Proleterske ulice, te dijelova Partizanske i Vinogradske u dužini od petstotinjak metara.¹²² U prosincu 1984. godine novine su napisale da je te godine u Zaprešiću dovršeno blizu 730 stanova. Od toga je u blizini autobusnog terminala useljeno tristotinjak a isto toliko ih je i bilo pred useljenjem. Na uglu Kodrmanove ulice i Ulice maršala Tita u Zaprešiću u prosincu se odvijala primopredaja blizu 140 stanova izgrađenih od strane poduzeća Bor Bedekovčina. Novine pišu da je četvorni metar

¹¹⁷ Zaprešićke novine, kolovoz, 1984 str 8

¹¹⁸ Zaprešićke novine, rujan 1984, str 3

¹¹⁹ Zaprešićke novine, rujan 1984, str 7

¹²⁰ Zaprešićke novine, rujan 1984, str 8

¹²¹ Zaprešićke novine, listopad 1984, str 8

¹²² Zaprešićke novine, studeni 1984, str 4

stambenog prostora stajao između 49 i 54 tisuće Dinara.¹²³ Čini se da je u prosincu 1984. u određenim dijelovima Zaprešića postojala nestašica određenih namirnica zbog lošeg stanja na tržištu.¹²⁴ U susjednom Brdovcu je u to vrijeme bila u trajanju izgradnja društvenog doma i skloništa, međutim, zbog nezatvorene financijske konstrukcije, tražena su dodatna materijalna sredstva za dovršenje.¹²⁵ Krajem veljače na skupštini vijeća općina grada Zagreba kompletiran je konačni prijedlog općine o prostornom planu općine Zaprešić. Još deset godina ranije utvrđene su granice tzv. "naselja gradskog karaktera" Zaprešić, no na traženje mjesne zajednice Zaprešić, sužene su. Amandman o tome podnio je zaprešićki delegat Branko Jurman, na jednoj od sjednica Skupštine grada 1984, a podržala ga je i Skupština općine. Taj amandman na prostorni plan uskoro je prihvatila i Skupština grada, pa su sada granice urbanog Zaprešića sužene. Njih od veljače 1985. čine ugrubo: na istoku rijeka Krapina, na jugu korito potoka Lužnice, zatim idu prema cesti Zaprešić-Dubravica, pa prema sjeveru do križanja prometnica Zaprešić-Pojatno do željezničke pruge prema Varaždinu do potoka Črnc, pa onda prema zapadu kanalom opet do rijeke Krapine.¹²⁶ U travnju 1985. radnici zaprešićkog komunalnog započeli su izgradnju kanalizacijskog kolektora koji se trebao protezati od Kolodvorske ulice do Lužnice.¹²⁷

U srpnju 1985. stanovnici Mjesne zajednice Bratstvo i jedinstvo u Zaprešiću, žalili su se na nedostatak roba u trgovinama, dok u je u onim trgovinama u kojima je robe bilo, ista je bila skupa, pa su stanovnici morali ići u Zagreb kako bi se opskrbili. Drugi dio problema stanovnika ove mjesne zajednice odnosio se na nekvalitetno obavljene radove Udarnika zbog čega su primjerice krovovi na građevinama propuštali a fasade pucale.¹²⁸ U srpnju 1985. na inicijativu tajnika SIZ-a fizičke kulture, gospodina Sivija Šekulića odlučeno je da se stara zgrada općine kojoj je prijetilo rušenje - neće rušiti. Prije 1985. godine u toj zgradi bila je: općinska uprava, milicija, zatvor, knjižnica, KUD Ilija Gregorić, limena glazba itd., dok su se u lipnju 1985. u njoj nalazile prostorije

¹²³

Zaprešićke novine, prosinac 1984, str 4

¹²⁴

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 39., zaj.sj. 32/1984g 33-38/ 1985., odborničko pitanje i odgovor Vida Horvatina

¹²⁵

Isto, str 14-15, prijedlog delegata Josipa Bogija

¹²⁶

Zaprešićke novine, ožujak 1985, str2

¹²⁷

Zaprešićke novine, svibanj 1985, str 4

¹²⁸

Zaprešićke novine, srpanj 1985, str 4

auto-škole. Riječ je ujedno bila o najstarijoj zaprešićkoj javnoj zgradi.¹²⁹ U istom broju, Zaprešićke novine iznijele su procjenu da bi radovi za Univerzijadu mogli stajati oko milijardu i pol dinara, pri čemu bi trebalo biti posla za zaprešićku građevinsku mehanizaciju, građevinare, autoprijevoznike, limare, bravare, soboslikare, stolare, tesare i krovopokrivače.¹³⁰ Između kolovoza i rujna na okretištu autobusa sjever otvorena je nova trgovina "Pekare – Mlin" iz Kupljenova. Na svečanosti otvorenja djevojke odjevene u narodne nošnje dijelile su građanima besplatna peciva i kolače.¹³¹ 11. studenog 1985. na izornoj sjednici Skupština mjesne zajednice rečeno je da se u prethodnom razdoblju najviše napravilo na uređenju prometnica, odvodnji, obnovi mjesne električne mreže, te boljoj opskrbi. Istaknuto je, prenose novine, da je najveći zamah postignut zahvaljujući uvođenju samodoprinosu. Iduće (1986.) godine, planirano je da se većina samodoprinosu potroši na izgradnju kanalizacijske mreže. U srednjoročnom planu pak, najavljeno je da se u školi Antun Augustinčić planira se izgraditi još pet učionica zbog sve većeg broja učenika.¹³² U planu je bilo i dodatno uređenje sportskih igrališta kod osnovnih škola Antuna Augustinčić i Sjever II. U sklopu priprema za Univerzijadu, trebali su biti obnovljen: vršilnica u Novim dvorima, Galerija Matije Skurjenija i kukuruzište.¹³³ U planu je bila i izgradnja nove tržnice u Zaprešiću.¹³⁴ Izgradnjom nove tržnice htjelo se je, čini se, doskočiti problemu loše opskrbe namirnicama u općini, budući da je kao dio problema konstatiran nedostatak specijaliziranih prodavaonica voća, povrća, mesnica i ribarnica.¹³⁵ U prosincu 1985. godine otvorena je nova Unikonzumova trgovina na adresi Trg mladosti 3, blizu autobusnog terminala. Izgradnja je stajala 45 milijuna Dinara od čega su trgovci iz vlastitih sredstava izdvojili 29 milijuna.¹³⁶ U istom mjesecu novine su napravile recenziju naselja Marles izgrađenog prije desetak godina, no koje je tada još uvijek navodno bilo u zadovoljavajućem stanju. Novine tvrde da je desetogodišnje iskustvo pokazalo da je većina objekata u boljem stanju od velikih zidanih stambenih zgrada. Anton Podvršnik koji se uselio 1975. u jednu od kuća na

¹²⁹

Zaprešićke novine, srpanj 1985, str 6

¹³⁰

Zaprešićke novine, srpanj 1985, str 6

¹³¹

Zaprešićke novine, kolovoz-rujan 1985, str 8

¹³²

Zaprešićke novine, studeni 1985, str 4

¹³³

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 39., zaj.sj. 32/1984g 33-38/ 1985., Operativni program aktivnosti i zadataka na ostvarivanju rezolucije o politici društveno ekonomskog razvoja općine Zaprešić u 1985. godini; str 7-8

¹³⁴

Zaprešićke novine, studeni 1985, str 3

¹³⁵

HDA-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 41 – ZAJ SJ 45. - 30.01.1986., ZAJ SJ 27. 02. 1986., Zaključak izvještaja o opskrbi na području općine Zaprešić u 1985. godini

¹³⁶

Zaprešićke novine, prosinac 1985, str 1

Marlesu, kazao je: "Vrlo sam zadovoljan. Desetak zima pokazalo je da je zgrada termički dobro izolirana. Imam centralno grijanje na ulje, a na osamdeset kvadrata stambene površine, čak 13 radijatora. To je trosobna kuća s nusprostorijama i zimi je vrlo topla"¹³⁷ Do prvog mjeseca 1986. godine predsjedavanje općinskom skupštinom vodio je gosp. Stjepan Tomažin. U spomenutoj godini, općinska politika između ostalog, trebala se temeljiti na proširenju poljoprivrednih površina u dolini rijeke Krapine, kretanju u pripreme radove za izgradnju nove gradske tržnice, nastavak izgradnje kioska, nastavak programa telefonizacije općine, izgradnji plinovodnih mreža i priključivanju domaćinstava na plinovod u naseljima Sjever II i Blok 1, dogradnji Osnovne škole Antun Augustinčić, kretanju s pripremama za izgradnju srednjoškolskog centra, završetkom opremanja nove knjižnice, itd.¹³⁸ Mjesec dana kasnije na sjednici skupštine općine raspravljalo se o obnavljanju kumrovečke pruge. O obnovi ove pruge rečeno je da se: "pitanje ove željezničke pruge potezalo već godinama na raznim skupovima, jer je očito da velika investiciona ulaganja za njenu izgradnju iz raznih razloga ne daju očekivane ekonomske efekte, pa [pruga] svaki dan postaje sve veći teret za organizaciju koja [ju] eksploatira, kao i kapacitete". Unatoč tome, dokument o udruživanju sredstava radi sufinanciranja projektna dokumentacije, jednoglasno je usvojen.¹³⁹ Istog mjeseca na sjednici skupštine općine, raspravljalo se je o opskrbi općine u prethodnoj godini, za koju je zaključeno da je bolja no prethodnih godina, no još uvijek nedostatna "za općinu poput Zaprešića". Dijagnosticiran je nedostatak specijaliziranih prodavaonica voća i povrća, mesnica i ribarnica za što se je rješenje tražilo u izgradnji nove zaprešićke tržnice. Zaključeno je i da je na poboljšanje opskrbe utjecala izgradnja nove Unikonzumove prodavaonice u naselju Sjever II.¹⁴⁰ U travnju 1986. godine za novog predsjednika općinske skupštine izabran je Tomislav Škunca.¹⁴¹ U prosincu 1986. godine mjesna zajednica "Bratstvo i jedinstvo" inzistirala je na asfaltiranju Lužničke i Kalamirove ulice, te obnovu Mokričke ulice¹⁴² U 1986. godini izgrađena su i 342 nova stana.¹⁴³

¹³⁷

Zaprešićke novine, prosinac 1985, str 4

¹³⁸

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 41, ZAJ SJ 45. - 30.01.1986.

¹³⁹

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 41, ZAJ SJ 13.2.1986., zaključak 35. sjednice komiteta za građevinarstvo, komunalne i stambene poslove

¹⁴⁰

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 41, ZAJ SJ 27. 02. 1986., zaključak izvještaja o opskrbi na području općine Zaprešić u 1985. godini

¹⁴¹

HR-DAZG-1057 – kutija 42, zaj sj. Konstituir – 21.04.1986. - Rješenje o izboru predsjednika i potpredsjednika skupštine općine Zaprešić

¹⁴²

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 43, ZAJ SJ 13. 11. 1986., Rezolucija o politici ostvarivanja gospodarskog plana za 1987. godinu

¹⁴³

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 45, ZAJ SJ 28.05.1987., Izvještaj o radu s izgradnjom i komunalnih djelatnosti općine Zaprešić za 1986. godinu. (izvještaj o broju izgrađenih stanova)

Na sjednici skupštine općine koja se održala 6. srpnja 1987. godine raspravljalo se o izmjenama i dopunama statuta grada. Među delegatima moglo se čuti da govore da su za "zajedništvo" i "protiv separatizma", ali se je ujedno osjećalo nezadovoljstvo odlukama donesenima na razini grada Zagreba.¹⁴⁴ U sklopu planova o poboljšanju opskrbe, početkom 1988. godine, radilo se na izgradnji tržnice i robne kuće (opskrbnog centra). Time se željela poboljšati kvaliteta života u općini u koja je imala veliki mehanički priljev stanovništva uglavnom mlađe dobi.¹⁴⁵ Zacrtni program plinifikacije za 1987. godinu nije u potpunosti bio dovršen a finalizacija je ovisila o materijalnim sredstvima "pojedinih subjekata".¹⁴⁶ 1.1. 1988. KOGROZ i tri druga OOUR-a spojili su se u jednu organizaciju pod imenom "Komunalna radna organizacija".¹⁴⁷ 1988. godine obnovljena je cesta Luka-Radakovo a zaključeno je da u bliskoj budućnosti valja obnoviti i cestu: Šenkovec – Križ Brdovečki – Marija Gorica.¹⁴⁸ Početkom 1989. godine u općini Zaprešić bilo je organizirano 9 autobusnih linija koje su radnim danima bilježile 615 polazaka, subotama 442 polaska, a nedjeljama 210. Tijekom špica u opticaju su bila 33 autobusa od čega 22 za vezu sa Zagrebom. Od toga je 11 autobusa prometovalo na relaciji Zagreb-Zaprešić a 11 na relaciji Zagreb-Gornja Bistra. Prema Zagrebu su vozile autobusne linije 172, 175, 176 i 177, koje su dnevno prevozile oko 12 000 putnika. Liniju 172 vozili su veliki zglobovi autobusi i bila je organizirana po principu "polu-brze" linije, zbog čega je na relaciji između Podsuseda i Črnomerca stajala samo dvaput: u Aleji Vrapče i Dubravice kod Gajnica. Ostalih 5 linija na području Zaprešića, povezivalo je Zaprešić s njegovim širim područjem. Linija 173 vozila je na relaciji Zaprešić-Donja Pušća-Dubravica. Iz Jugokeramike je traženo da se linija 172 produži do njihove tvornice, međutim ZET to nije prihvatio. Radilo se i na ponovnom uvođenju autobusnih linija kroz zajednicu "Bratstvo i jedinstvo".¹⁴⁹ U zadnjem kvartalu 1988. nastavio se trend smanjivanja realizacije osnovnih prehrambenih proizvoda, čemu je uzrok bio kontinuitet pada kupovne moći stanovništva. Radilo se i na izgradnji nove tržnice, no postojao je

¹⁴⁴

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 45, ZAJ SJ 06.07.1987. - točka 3. - prihvatanje odluke o izmjeni i dopuni Statuta Grada

¹⁴⁵

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 46, ZAJ SJ 10. 03. 1988. - Informacija o mogućnostima izgradnje tržnice u Zaprešiću s prijedlogom mjera i akcija za realizaciju

¹⁴⁶

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 47, ZAJ SJ 07.04.1988. - Izvještaj o realizaciji programa plinifikacije za 1987. godinu

¹⁴⁷

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 48, ZAJ SJ 27.09.1988. - Informacija o poslovanju privred općine Zaprešić za razdoblje 1-6 ,1988. godine

¹⁴⁸

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 49, ZAJ SJ 26.01.1989. - Izvještaj o realizaciji programa pojačanog održavanja cesta za 1988. godinu

¹⁴⁹

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 16. 03. 1989. -Informacija o javnom autobusnom prijevozu na području općine Zaprešić

nedostatak materijalnih sredstava. Nekoliko građevinskih organizacija dostavilo je svoje ponude za izgradnju ovog objekta a postojao je i veliki interes i za zakupljivanje prostora na novoj tržnici.¹⁵⁰ 5. srpnja 1989. godine, konačno je krenula izgradnja nove zaprešićke tržnice, koju je gradio Bor iz Bedekovčine.¹⁵¹ S izgradnjom te tržnice, otvorili su se novi prostori namijenjeni zadovoljenju potreba lokalnog pučanstva.¹⁵²

¹⁵⁰

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 6.4. 1989. -Razmatranje izvještaja o stanju opskrbljenosti na području općine Zaprešić s realizacijom aktivnosti na planu izgradnje novih opskrbnih kapaciteta

¹⁵¹

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 23.11.1989. -Izvještaj o stanju opskrbljenosti na području općine Zaprešić s realizacijom aktivnosti na planu izgradnje novih kapaciteta

¹⁵²

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 21. 12. 1989. - -Izvještaj o stanju i problemima u realizaciji Programa razvoja male privrede

2.0 Razvoj industrije

2.1 Osnivanje Jugokeramike

Prema riječima Dragutina Katušića, predsjednika općinske skupštine Zaprešić iz 1978. godine; prva tvornica koja je nakon Drugog svjetskog rata napravljena na zaprešićkom području bila je Jugokeramika.¹⁵³ Godine 1948., Glavna direkcija građevinske industrije NR Hrvatske dobila je zadatak da u ovom dijelu republike pokrene prvu tvornicu moderne građevinske, sanitarne i fine keramike. Izbor je nakon ispitivanja uvjeta na kraju pao na Pojatno kraj Zaprešića. Glavni građevinski radovi vođeni su tijekom 1952. i 1953. godine, dok se na Grmošćici vršila izobrazba kadrova. Kao početni datum rada tvornice računa se početak rujna 1953., kada se počela paliti roba u komornoj peći, dok je pokusna proizvodnja počela 1954. godine. Prve godine tvornica je provela u poteškoćama pa su tek 1959. bili dostignuti instalirani kapaciteti. Nedugo zatim započela je rekonstrukcija pogona zidnih pločica, čime se je proizvodnja povećala za 50 posto. Slično kao i u slučaju općine, nova etapa tvornice počinje 1963. godine, kada je prihvaćena nova programska koncepcija kojom je kolektiv integriran s industrijom glinenih proizvoda "Zagorka" iz Bedekovčine i "Glinokopom" iz Dubrave. To spajanje stvorilo je jedinstveno poduzeće - Jugokeramiku; kombinat građevinske keramike, porculana i vatrostalnih proizvoda. U suradnji s općinom Vojnić, 21. rujna 1963. puštena je u pogon tvornica podnih keramičkih pločica.¹⁵⁴ 1956. godine u Zaprešiću su poslovala svega tri industrijska poduzeća i to: Jugokeramika koja se bavila proizvodnjom porculana i keramike, zatim Žumberak koji je proizvodio kvasce i špirite i "Mesna industrija" koja se bavila preradom mesa.¹⁵⁵ 1963. godine osnovano je Komunalno poduzeće Zaprešić,¹⁵⁶ Prema jednom tekstu iz Zaprešićkih novina, 1960. godine je na lokaciju dotadašnje Mesne industrije došla: Tvornica uredsko-školskih i ambalažnih proizvoda "Karbon" iz Zagreba, koja je 1965. krenula u proizvodnju ljepila i polimera.¹⁵⁷ no drugi tekst iz istih novina tvrdi da je tvornica "1972. preselila u bivšu zaprešićku klaonicu iz svojih, tada tijesnih prostorija u zagrebačkoj Vlaškoj ulici, te da je

¹⁵³

Zaprešićke novine, rujna 1978, str 2 - *Iz izlaganja Dragana Katušića*

¹⁵⁴

Zaprešićke novine, rujna 1978, str 8 – Povijest Jugokeramike

¹⁵⁵

Zaprešićke novine, kolovoz 1980, str 4

¹⁵⁶

Zaprešićke novine, lipanj 1983, str 9

¹⁵⁷

Zaprešićke novine, kolovoz 1980, str 4

riječ o poduzeću koje je nastalo spajanjem tri manja: Pelikana, Korresa i Lederera".¹⁵⁸ Do početka osamdesetih, osim pogona u Zaprešiću, Karbon je razvio i tri dislocirana pogona; "Pogon za proizvodnju školske i krojačke krede Blato" na Korčuli, nadalje "Pogon polifaksa, mase za poravnavanje zidova" u Siveriću, te pogon u Arandelovcu u Srbiji u kojem je do 1982. bilo zaposleno devet radnika.¹⁵⁹

1967. godine Zaprešić je spadao među srednje razvijene općine u SR Hrvatskoj.¹⁶⁰ Prema službenim dokumentima, razvoj Zaprešića uvjetovao se blizinom Grada Zagreba, odnosno ekspanzije gradske privrede u Zaprešić. Iste je godine tvornica Jugokeramika zapala u krizu jer se dogodio zastoj u proizvodnji koji je izazvala "nepravovremeno provedena rekonstrukcija peći", kao i "pad cijena proizvoda i teži plasman uvjetovan uvozom" što je uzrokovalo rast cijena sirovina.¹⁶¹ U studenom 1970. godine INA-i je odobrena lokacija za izgradnju benzinske pumpe nasuprot tvornice Karbon.¹⁶² Nakon 1971. godine, dogodila se stagnacija i pad privrednih aktivnosti u općini koji je bio posljedica usporavanja privrednih aktivnosti na širem planu. Posljedično; u idućoj godini 1972. doneseno je niz mjera koje su trebale pomoći u otklanjanju nelikvidnosti. Od 1971. do 1974. godine osim što je trpjela od problema nelikvidnosti, zaprešićka industrija nije imala ni značajnijih investicijskih aktivnosti. Dodatni problem stvaralo je i kašnjenje seljenja (tzv. disperzije) zagrebačke industrije na zaprešićko područje.¹⁶³

Krajem 1971. godine, nakon širih rasprava o kolektivu, Jugokeramika je usvojila program temeljite rekonstrukcije i modernizacije koji je bio vezan za "jedinstvenu energetska osnovu", odnosno novu plinsku propan-butan stanicu kako bi se stabilizirala postojeća proizvodnja. Taj program stabilizacije proveden od 1972. do 1976. godine. U veljači 1979. u Jugokeramici je pokrenuta izgradnja tunelske peći za glazurno paljenje pločica u vrijednosti od 74 milijuna tadašnjih

¹⁵⁸

Zaprešićke novine, studeni 1978, str 6

¹⁵⁹

Zaprešićke novine, siječanj 1982, str 5

¹⁶⁰

HR-DAZG-1057, kutija 10 Skupština općine Zaprešić, OS 26.06.1968. - Izvještaj o radu skupštine općine u 1967. godini

¹⁶¹

Isto

¹⁶²

HR-DAZG-1057, kutija 15 Skupština općine Zaprešić, SJ 12.11. 1970. - Prijedlog za izmjenu lokacije benzinske pumpe i proglašenje od općeg interesa

¹⁶³

Zaprešićke novine, siječanj 1982., str 4

¹⁶⁴ Dinara. ¹⁶⁵ Od 1973. godine, Jugokeramika je trebala otvoriti još dva nova pogona u Dvoru i Orahovici. ¹⁶⁶ Prema tezi autorice Božice Babić, ove su investicije imale loš učinak na matičnu tvornicu u Zaprešiću. ¹⁶⁷ Neke od najvažnijih investicija 1975. u Zaprešiću bile su izgradnja kisikane od strane poduzeća Juvent, te završetak 1. faze izgradnje sortirnice u Uniji u Novim Dvorima. ¹⁶⁸ U prvim godinama nakon 1966. zaprešićka privreda bila je obilježena: "stabilizacijom" zbog čega su privredne aktivnosti nešto sporije rasle. Nakon toga, do 1971. dogodio se "dinamičan rast privrede" te povećana potražnja. Nakon 1971. pa do 1973. dogodila se stagnacija i pad aktivnosti za što se u dokumentima krivilo: "opće usporavanje privrednih aktivnosti na širem planu". ¹⁶⁹ Pred kraj 1974. godine trgovačko poduzeće Zaprešić donijelo je odluku o udruživanju s Unikonzumom, što je značilo propadanje ranijeg dogovora o udruživanju sa sličnim poduzećima iz Samobora, Velike Gorice i Sesveta. ¹⁷⁰ U periodu od 1974.-1975. dogodilo se oživljavanje privrednih aktivnosti a nelikvidnost je "u značajnoj mjeri suzbita". Istovremeno, investicijska aktivnost počela je bilježiti rast. ¹⁷¹ U spomenutom oživljavanju privrede, mogu se izdvojiti investicije u Plivi, koja je u suradnji sa švicarskim Ciba-Geigyjem počela graditi pogon farmaceutske-kemijskih sirovina u Savskom Marofu, pritom vršeći rekonstrukciju dotad postojećih kapaciteta. Nadalje, poduzeće Juvent je počelo graditi tvornicu tehničkih plinova u Šibicama a tvornica Karbon počela je vršiti rekonstrukciju "Tvornice premaza, ljepila i polimera", kao i modernizaciju građevinskih objekata.

1977. OOUR Tvornica porculana koja bila dio Jugokeramike, prethodnu godinu završila je s gubitkom. U tu je svrhu donesen unutarnji sanacijski plan koji je vrijedio za razdoblje od 1977. do 1980. godine. Naslov u novinama koji je pisao o ovoj proizvodnoj poteškoći, prkosno je poručivao:

¹⁶⁴ Zaprešićke novine, veljača 1979, str 6

¹⁶⁵ Zaprešićke novine, rujan 1978, str 8 – Povijest Jugokeramike

¹⁶⁶ Babić, Božica, Prvih četrdeset godina Inkeri, *Zaprešićki godišnjak 1993*, str 136-137

¹⁶⁷ HR-DAZG-1057, kutija 24, Skupština općine Zaprešić, SJ 26.02.1976. -Smjernice društveno-ekonomskog razvoja općine Zaprešić za 1976. godinu

¹⁶⁸ HR-DAZG-1057, kutija 24, Skupština općine Zaprešić, SJ 15.07.1976. - Nacrt društvenog plana općine Zaprešić za razdoblje od 1976. do 1980. godine

¹⁶⁹ HR-DAZG-1057, kutija 88, Društveno političko vijeće, SJ 19.12.1974. - Rasprava o stanju i problemima trgovine i ugostiteljstva

¹⁷⁰ Zaprešićke novine, kolovoz 1980, str 4

¹⁷¹ Zaprešićke novine, kolovoz 1980, str 4

"Jugokeramika OOUR tvornica porculana stat će na svoje noge!" Budući da je organizacija spomenuti poslovni gubitak uspjela sanirati unutar same sebe, nije bila po zakonu dužna stvarati plan sanacije, međutim, želeći dublje ući u otkrivanje uzroka gubitaka, plan je svejedno pripremljen. Iznesen je i prijedlog da se prestane proizvoditi porculan široke potrošnje koji je činio jednu trećinu ukupne proizvodnje, uz argument da je ta vrsta posuđa nerentabilna u korist pak hotelskog porculana, na što bi se ujedno i ograničila kompletna proizvodnja.¹⁷² Smanjenjem proizvodnje smanjila se i potreba za radnicima, pa tako novine pišu da se planira smanjivanje ukupnog broja radnika za 143 osobe, pa kasnije za još 17 osoba što se namjeravalo riješiti tako da se neće zapošljavati novi radnici a otpuštanja zbog viška radne snage htjela su se izbjeći.¹⁷³ Također, najavljene su nove investicije koje bi trebale donijeti promjenu, primjerice montaža glazurne peći od 1000 tona.¹⁷⁴ 1978. je godine poduzeće Jugokeramika dobilo posebnu zahvalnicu "Fonda federacije za kreditiranje bržeg razvoja privredno nedovoljno razvijenih republika i autonomnih pokrajina"¹⁷⁵, što je izgleda, bio rezultat otvaranja pogona Jugokeramike u Orahovici, Vojniću i Dvoru.¹⁷⁶ U listopadu 1978. godine, poduzeće Jugokeramika sastojalo se od 8 OOUR-ova, koje su činili: Tvornica pločica Zapešić, Tvornica pločica Vojnić, Tvornica porculana Zapešić, Tvornica sanitarne keramike Zapešić, Zaštitni pogon Zapešić, Tvornica podnih pločica Dvor, Tvornica zidnih pločica Orahovica i rudnici nemetala.¹⁷⁷ 1979. su temeljito rekonstruirane sve peći u Jugokeramici i nabavljeno je nekoliko novih strojeva čime se želio postići još dinamičniji razvoj u periodu od 1976. do 1980. godine.¹⁷⁸ U razdoblju od 1976.-1980. Jugokeramika je uložila preko 150 milijuna Dinara¹⁷⁹ u izgradnju novog pogona zidnih pločica i drugoga. Pliva je uložila preko 160 milijuna Dinara¹⁸⁰ u izgradnju građevinskih objekata i druga opremanja, Karbon 42 milijuna

¹⁷²

Zapešićke novine, kolovoz 1980, str 7

¹⁷³

Zapešićke novine, kolovoz 1977, str 7

¹⁷⁴

Zapešićke novine, kolovoz 1977, str 7

¹⁷⁵

Zapešićke novine, Zapešićke novine, Rujan 1978, str 8 – *Povijest Jugokeramike*

¹⁷⁶

Zapešićke novine, Zapešićke novine, Rujan 1978, str 8 – *Povijest Jugokeramike*

¹⁷⁷

Zapešićke novine, Zapešićke novine, Rujan 1978, str 8 – *Povijest Jugokeramike*

¹⁷⁸

Zapešićke novine, rujan 1978, str 8 – *Povijest Jugokeramike*

¹⁷⁹

Zapešićke novine, kolovoz 1980, str 4

¹⁸⁰

Zapešićke novine, kolovoz 1980, str 4

¹⁸¹ Dinara , Montkemija oko 180 milijuna Dinara ¹⁸² , PDP Kupljenovo oko 7 milijuna Dinara ¹⁸³ a Unikonzum oko 22,5 milijuna Dinara, itd. ¹⁸⁴ U lipnju 1979. godine zagrebački Vijadukt pustio je u pogon veliko postrojenje za drobljenje i separiranje kamena tucanika u kamenolomu u Ivancu, čime je taj kamenolom moderniziran. Procjena inženjera bila je bila da će se kamenolom moći ¹⁸⁵ eksploatirati nekoliko desetaka godina.

I dok su pojedini OOUR-ovi Jugokeramike 1977. godine bili u očitim problemima, druga zaprešićka tvornica – Karbon, u prosincu iste godine, poslovala je relativno dobro. U prvih devet mjeseci 1977. ostvarili su proizvodnju za 22% veću od prošlogodišnje. Proizvodnost rada povećali su za 13% i zaposlili 668 novih radnika. Ukupni dohodak bio im je 17% veći od prethodne godine. Uz sve pobrojane uspjehe osiguran je i kredit od 20 milijardi "starih Dinara", kojim se je "trebalo kupiti" 26 stanova zaposlenicima tvornice. ¹⁸⁶ Jedno od područja zaprešićkog gospodarstva koje nije bilo na zadovoljavajućoj razini sedamdesetih bila je poljoprivreda o čemu se raspravljalo na XII izbornoj sjednici općinske konferencije SKH. Prema članku Zaprešićkih novina iz veljače 1978., u oživljavanje ove gospodarske grane vlast je krenula još 1973., međutim 5 godina kasnije, osobiti ¹⁸⁷ rezultati nisu bili vidljivi. U ožujku 1978., Zaprešićke novine napravile su reportažu o zaprešićkoj tvornici Unijske, koja je u Zaprešić doselila 4 godine prije objavljivanja članka, (dakle 1974) jer je istome poduzeću njegovo dotadašnje postrojeno u zagrebačkoj Koturaškoj ulici i Kanalskom putu postalo nezadovoljavajuće. Zbog selidbe, u Novim dvorima napravljen je industrijski kolosijek, povučen s obližnje pruge, kupljena je (tada) suvremena preša za sortiranje i baliranje papira "Perssöner" iz Švedske koja je bila prva takva i navodno "najsuvremenija u čitavoj Jugoslaviji", no unatoč svemu, do ožujka 1978, preseljenje još nije bilo u potpunosti dovršeno radi ¹⁸⁸ velikih troškova.

¹⁸¹

Zaprešićke novine, kolovoz 1980, str 4

¹⁸²

Zaprešićke novine, kolovoz 1980, str 4

¹⁸³

Zaprešićke novine, kolovoz 1980, str 4

¹⁸⁴

Zaprešićke novine, kolovoz 1980, str 4

¹⁸⁵

Zaprešićke novine, lipanj 1978, str 5

¹⁸⁶

Zaprešićke novine, prosinac 1977, str 6

¹⁸⁷

Zaprešićke novine, veljača 1978, str 2

¹⁸⁸

Zaprešićke novine, ožujak 1978, str 6

U Jugokeramici se na 1980. godinu gledalo kao na godinu stabilizacije. Time se htjelo postići racionalnije poslovanje, obuzdavanje inflacije i smanjenje deficita platne bilance s inozemstvom u čemu se polazilo od ostvarenih rezultata u 1979. Povećanje proizvodnje se, prema pisanju novina, nije moglo planirati, osim u OOUR-u Pločice – Zaprešić. Očekivalo se i povećanje cijena proizvoda Jugokeramike.¹⁸⁹ Do travnja 1980. na vidjelo su izašli problemi u tvornici Lanac. Iako je tvornica primjerice nabavila nove strojeve od talijanske firme Vittari i njemačkog Miebacha, zbog neriješenih carinskih formalnosti, isti su zapravo čekali zapečaćeni u tvorničkim halama. Istovremeno, Lanac je radio smanjenim kapacitetima, ne uspijevajući podmiriti potrebe tržišta, iako mu je proizvodnja bila prodana za deset godina unaprijed. Štoviše, Lanac nije uspijevaio ispuniti ni ugovorom vezan izvoz u Njemačku koji je činio 20 posto sveukupne proizvodnje.¹⁹⁰ U veljači 1981. predsjednik S.O. Zaprešića, Katušić, položio je kamen temeljac za izgradnju nove ljevaonice metala Bistranske tvornice "Strojar".¹⁹¹ U ožujku 1981. potpaljena je nova tunelska peć u zaprešićkoj Jugokeramici.¹⁹² U rujnu 1981. otvorena je nova tvornica keramičkih pločica u Dvoru na Uni. Tvornica je izgrađena u suradnji s Jugokeramikom koja je bila jedan od glavnih nosioca investicije.¹⁹³ U listopadu 1981. u rad je puštena Nuklearna elektrana Krško, udaljena nekoliko desetaka kilometara od Zaprešića. To je u Zaprešiću uzrokovalo javne diskusije o mogućim ekološkim posljedicama.¹⁹⁴ U Zaprešićkim novinama iz siječnja 1982. objavljena je reportaža o Karbonovom poslovanju u 1981. godini. U toj godini tvornica se susretala s poteškoćama vezanim uz pomanjkanje deviza za uvoz sirovina, visoke stope inflacije, nedostatkom sirovina i ambalaže, visokim porastom cijena na domaćem tržištu, čime su se pogoršavali uvjeti poslovanja. Novine su pisale i da u posljednjem kvartalu 1981. proizvodnja nije tekla kako treba zbog pomanjkanja sirovina te da postoji velika vjerojatnost da se takvo stanje protegne i u 1982.¹⁹⁵ Do travnja 1982. u tijeku je bila izgradnja Vijaduktova postrojenja u Pojatnom. Riječ je bila o "tvornici montažnih

¹⁸⁹

Zaprešićke novine, siječanj 1980, str 6

¹⁹⁰

Zaprešićke novine, travanj 1980, str 10

¹⁹¹

Zaprešićke novine, veljača 1981., str 1

¹⁹²

Zaprešićke novine, travanj 1981., str 10

¹⁹³

Zaprešićke novine, rujan 1981., str 1

¹⁹⁴

Zaprešićke novine, listopad 1981., str 2-26

¹⁹⁵

Zaprešićke novine, siječanj 1982., str 5

elemenata za mostove i razne betonske proizvode RO Vijadukt-a" U travnju 1982. gradnja je bila u završnoj fazi, a po završetku, očekivalo se da će se ondje graditi elementi za mostove i betonska galanterija. U 1982. godini, Vijadukt je imao pogone u Rakitju i Zagrebu a nakon završetka, očekivalo se da će se kompletna proizvodnja firme preseliti u Pojatno.¹⁹⁶

Budući da je nedugo nakon Titove smrti, Jugoslavija bila prisiljena vraćati vanjski dug od dvadesetak milijardi dolara, a čitava država zapala u ekonomsku krizu koja je prema Goldsteinu obilježila osamdesete godine dvadesetog stoljeća¹⁹⁷ i u Zaprešiću su se u lipnju 1982. vodile su se rasprave o provođenju politike ekonomske stabilizacije. Spominjali su problemi poput: nedostatka sirovina, nesnabdijevanja energijom i rezervnim dijelovima, te nedovoljna produktivnost, što je sve uzrokovalo pad proizvodnje.¹⁹⁸ Na sastanku vezanom za poslovne teškoće u Jugokeramici održanom 1. srpnja 1982., o stanju u tvornici raspravljali su direktor koordinacijske proizvodnje Marijan Sila, Josip Vrbaneč, direktor OOUR-a Robni promet, Stjepan Antolić, direktor računovodstveno-ekonomskih poslova, Vladimir Buzov, generalni direktor Jugokeramike, sekretar općinskog komiteta Mirko Fabijan i drugi. Na sastanku je zaključeno da je stanje u kojem se nalazi Jugokeramika jako zabrinjavajuće, a Josip Vrbaneč konstatirao je da je "tržišna problematika toliko složena da je nemoguće očekivati neka bitnija poboljšanja u skorije vrijeme".¹⁹⁹ Slični su se tonovi mogli čuti i na sjednici rukovodstva u Karbonu održanoj 29. lipnja 1982. Na kojem je između ostalih, prisustvovao i Franjo Gregurić - predsjednik Privredne komore grada Zagreba. Diskutanti su zaključili da se Karbon nalazi u teškoćama, te da poduzeće ovisi o uvoznim sirovinama. Novinar koji je prisustvovao sastanku napisao je da se često događalo da zbog nedostatka male količine sirovine, nije moguće završiti već gotov proizvod.²⁰⁰ U prosincu 1982. godine Zaprešićke su novine pisale da se poduzeće Jugokeramika nalazi "u najtežoj situaciji u njenom tridesetogodišnjem vijeku". Uzrok tomu bio je porast cijena repromaterijala, te "kronična nestašica pojedinih sirovina" zbog čega je postala upitna proizvodnja u pojedinim pogonima a srezani su i investicijski zahvati. Postrojenje je također bilo suočeno s nedostatkom energije zbog čega se u listopadu 1982. dogodio zastoj proizvodnje. Postojale su sumnje i u daljnje nedostatke pojedinih vrsta goriva nužnih za rad

¹⁹⁶

Zaprešićke novine, siječanj 1982., str 5

¹⁹⁷

Goldstein, str 396 - 400

¹⁹⁸

Zaprešićke novine, lipanj 1982, str 3

¹⁹⁹

Zaprešićke novine, srpanj 1982, str 3

²⁰⁰

Zaprešićke novine, srpanj 1982, str 3

tvornice.²⁰¹ U prosincu 1982. godine, novine su pisale o predviđanjima o "realnom padu društvenog proizvoda samostalnih privrednika općine za oko tri i pol posto". Prema pisanju novina, planirani godišnji rast društvenog proizvoda bio je onemogućen nedostacima repromaterijala, naftnih

derivata, smanjenom potrošnjom i nedostacima radnih prostora.²⁰² U veljači 1983. na vidjelo su izašle nove nedaće u Jugokeramici, koja je i dalje bila u problemima. Prethodni godišnji plan tvornica je ispunila tek 80 posto. Novine pišu da je razlog tome bio nedostatak nekih vitalnih sirovina, plina i naftnih derivata, koje je ova industrija trošila u velikim količinama. Još je veći problem nastao kad je u veljači 1983. godine u Jugokeramiku je stigla obavijest iz INA-e da je zbog ponovnih teškoća isporuke, INA prisiljena smanjiti isporuku plina za 50 posto. Ovo je upalilo crveni alarm u tvornici, pa su odmah inicirani sastanci s predstavnicima općinskih, gradskih i republičkih struktura budući da je takva redukcija značila zaustavljanje svih postrojenja i prestanak posla za oko 2400 radnika. Proračunato je da ako dođe do gašenja peći, (što znači obustavljanje proizvodnje na mjesec i pol dana s obzirom da dugo vrijeme ponovnog zagrijavanja), slijedi smanjene prihoda za 130 milijuna dinara. Istovremeno bi to uzrokovalo daljnji gubitak na izvozu od

oko 580 tisuća dolara i štete na pećima.²⁰³ Prema pisanju Božice Babić, razmjeri krize s kojima se tvornica 1983/84 godine suočavala, bili su toliko teški da je osnovno pitanje bilo – "Što učiniti da

tvornica opstane?"²⁰⁴. Istovremeno, nije se mogao planirati novi razvoj jer je 40-50 posto "cijene jedinice proizvoda" odlazilo samo na pokrivanje energetskih troškova.²⁰⁵ Na sjednici općinskog

komiteta SKH 19. travnja samo je još jednom potvrđena teška ekonomska situacija. Zaključeno je da općina Zaprešić, koja do nedavno nije imala izrazitijih gubitaka, do travnja 1983. ima u OOUR-ima 87 milijuna Dinara gubitaka od čega samo na Jugokeramiku - OOUR pločice otpada 68 milijuna.²⁰⁶ Iako su se problemi Jugokeramike problematizirali i na višim razinama, Babić Božica piše da su i općina i grad i republika u tom trenutku "digli ruke" od Jugokeramike, procjenjujući da

će zaprešićki pogon uskoro morati biti zatvoren.²⁰⁷ Suprotno od lošeg stanja u primjerice Jugokeramici, u zaprešićkom poduzeću "Remont pruga" su u travnju 1983 započeli radovi na

²⁰¹ Zaprešićke novine, studeni 1982, str 5

²⁰² Zaprešićke novine, prosinac 1982, str 1-2

²⁰³ Zaprešićke novine, veljača 1983, str 5

²⁰⁴ Babić, Božica, Prvih četrdeset godina Inkeri, *Zaprešićki godišnjak 1993*, str 136-137

²⁰⁵ Isto, str 136-137

²⁰⁶ Zaprešićke novine, travanj 1983, str 2

²⁰⁷ Babić, str 136-137

izgradnji objekata "Za industrijsko održavanje pružne mehanizacije, te proizvodnju i regeneraciju elemenata gornjeg stroja".²⁰⁸ U lipnju 1983., na sjednicama komiteta za privredu i Skupštini općine, mogla su se čuti mišljenja da se za ona poduzeća koja su zakupila zemljišta a nisu u međuvremenu krenula ništa raditi pokrene proces "preispitivanja dodijeljenih zemljišta". Zapešićke novine su pisale da su do lipnja 1983. najviše po pitanju preseljenja napravili: Lanac, Unija, Montkemija i Vijadukt, dok Zagrebačka pivovara, Monter i Tehnograd, prema ocjeni novinara, nisu učinili baš ništa. Ranije spomenuta općinska tijela stoga su zaključila da: "U cilju prevladavanja sporosti u dislokaciji (po mogućnosti do jeseni), poduzeća trebaju definirati konkretnije terminski i vrijednosno svoje razvojne programe" o čemu se tražilo da redovito obavještavaju odgovarajuće općinske organe. Za one kolektive koji bi zanemarili obaveze prema lokaciji i općini, trebao se pokrenuti postupak preispitivanja.²⁰⁹ U srpnju 1983. godine, Zapešićke novine pisale su o žetvi u okolini Zapešića koja je prema novinama donijela; "oko 700 tona pšenice, blizu 330 tona ječma i oko 160 tona uljane repice". Prema novinama, žeteoci su bili zadovoljni.²¹⁰ U siječnju 1984. godine, Zapešićke novine su objavile da je Jugokeramika uspješno plasirala svoje proizvode na tržišta: Iraka, SR Njemačke, Nizozemske, Austrije, Ujedinjenih Arapskih Emirata, Sudana, Bahreina, Saudijske Arabije, Italije, Jemena, Omana, Španjolske, Švicarske i SSSR-a,²¹¹ no već u travnju objavljene su nove loše vijesti iz Jugokeramike koja je prethodnu poslovnu godinu završila s 12,207 milijardi Dinara gubitka.²¹² U svibnju 1984. godine održani su sindikalni sastanci na temu gubitaka u tvornici Jugokeramika na kojima je rečeno da je 26. i 27. travnja 1984. došlo do obustave rada, a radnici iz OOUR-a tvornica pločica bili su nezadovoljni zbog nešto nižih plaća. Zaključili su da se radna organizacija nalazi u neprilikama zbog nedovoljne isporuke energijom, što je bila situacija tipična za cijelu Jugoslaviju 1984.²¹³ U lipnju 1984. na vidjelo su izašli gubici s kojima su se suočavala i druga zapešićka poduzeća. Prema podacima koje su iznijele Zapešićke novine s gubitkom su poslovali: Elektra – OOUR Distribucija električnom energijom, OOUR Tvornica zidnih pločica, OOUR Toplinsko-energetski pogon, RZ Kadrovske i opće službe i OOUR Elektro-strojarski pogon, "Unikonzum" – OOUR Maloprodaja mješovitom robom te KOGROZ (OOUR

208

Zapešićke novine, travanj 1983, str 9

209

Zapešićke novine, lipanj 1983., str 2

210

Zapešićke novine, srpanj 1983., str 1

211

Zapešićke novine, siječanj 1984, str 8

212

Zapešićke novine, travanj 1984, str 9

213

Zapešićke novine, svibanj 1984, str 9

Vodovod i kanalizacija i OOUR izgradnja)".²¹⁴ Početkom ljeta 1984. godine, zaprešićkom poduzeću OOUR-u Remont pruge predano je na korištenje pet završnih hala i jamska prijenosnica, koje su se gradile od proljeća 1983. Prema ranijim planovima, trebala je započeti i gradnja hale za izrađivanje željezničkih skretnica. Ti planovi u ljeto 1984 nisu biti ostvarivi jer željeznica nije imala²¹⁵ financijska sredstva pa su oba partnera su "čekala bolje dane". Tešku ekonomsku situaciju u općini član zaprešićke skupštine općine Krunoslav Ujdenica komentirao je rekavši da su teškoće izazvane: "jakim kapitalističkim gigantima" kojima domaća privreda teško može konkurirati, nastavivši da treba biti "ni pesimist ni optimist već situaciju gledati realno". Na zajedničkoj sjednici vijeća udruženog rada, vijeća mjesnih zajednica i društveno-političkog vijeća od 27. prosinca 1984., predložio je da se općinski budžet poveća za 4,95 milijuna novih dinara od čega bi 40% bilo dano Jugokeramici a 40% sufinanciranju općinskog programa Univerzijade."²¹⁶ U siječnju 1985. godine, Zaprešićke novine pisale su da Jugokeramikin OOUR Tvornica zidnih pločica već treću godinu za redom posluje s gubitkom. Zbog takvog stanja u tvornici, tvornica je bila pod²¹⁷ promatranjem izvršnog vijeća općine i Komiteta za privredu. Međutim, naponi na polju stabilizacije poslovanja ipak su postojali, pa je tako u prethodnoj godini izrađen "plan aktivnosti" koji je na 111 stranica odredio 146 zadataka koji se moraju odraditi u svrhu stabilizacije poslovanja.²¹⁸ Izvršavanjem ovog plana u idućih je desetak godina drastično smanjen broj zaposlenih; sa 2429, kolika je Jugokeramika zapošljavala 1984. godine, na 1792., koliko je zapošljavala do studenog 1993.²¹⁹ Smanjenje broja zaposlenih je, prema Babićevoj, napravljeno bez direktnog otpuštanja ljudi, već je dio viškova umirovljen, dijelu radnika je otkupljen staž, a dio radnika si je sam pronašao bolje poslove.²²⁰ U periodu nakon 1985. tvornica se je dugoročno orijentirala na izvoz od čega je najveći dio plasmana išao u zapadnoeuropske zemlje, u koji je

²¹⁴

Zaprešićke novine, lipanj 1984, str 3

²¹⁵

Zaprešićke novine, kolovoz 1984, str 9

²¹⁶

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 39., zaj.sj. 32/1984g 33-38/ 1985., Sjednica vijeća udruženog rada, vijeća mjesnih zajednica i društveno-političkog vijeća od 27. prosinca 1984. - izlaganje Krunoslava Ujdenice - str 3-6

²¹⁷

Zaprešićke novine, siječanj 1985. str 1

²¹⁸

Babić, 136-137

²¹⁹

Isto, 136-137

²²⁰

Isto, 136-137

odlazilo 60% proizvodnje.²²¹

U studenom 1985. u Montkemiji je napravljen novi rezervoar tekućeg kisika, kojeg je gradila Čehoslovačka tvrtka FEROX a montirali su ga radnici OOUR-a Procesna iz sastava RO Montmontaža.²²² U prvom kvartalu 1986. godine u tvornici Jugokeramika osjećao se blagi oporavak od krize, što je potvrdio i polugodišnji obračun 1986. godine koji je pokazao je blago pozitivan financijski rezultat.²²³ Do 1988. zbog zatvaranja kamenoloma u Ivancu, došlo je do manjih poremećaja u radu tvornice Vijadukt, kojoj je prijetilo zatvaranje ako se ne nađe rješenje, pa je izgrađen industrijski kolosijek prema tvornici kako bi se sirovine mogle dovoziti željeznicom.²²⁴ U sklopu programa dislokacije zagrebačke privrede, 1986., godine pokrenut je postupak preispitivanja dodijeljenih zemljišta za poduzeća Monter, Tehnograd, Zagrebačka pivovara i Geomehanika, međutim spomenute organizacije nisu na to pristale, iako nisu imale adekvatna financijska sredstva za dovršavanje projekta, pa im je dodatna šansa dana 1987. O daljnjem razvoju privrede razmišljalo se i u poduzeću Lanac koje je, između ostalog, vodilo razgovore s Crvenom Zvezdom iz Kragujevca koja je nudila da se u Lancu rade poluosovine za putničke automobile. Međutim u Lancu su priznali da se o tome trebaju konzultirati s lokalnom politikom jer sami trenutno nemaju financijske i kadrovske kapacitete.²²⁵ U srpnju 1991. godine, nakon uvođenja višestranačja, tvornica Jugokeramika promijenila je ime u "Inker". Nakon toga je pokrenut postupak pretvorbe i privatizacije, tijekom kojeg je vrijednost Inkera procijenjena na 44,2 milijuna njemačkih maraka, Od toga su 21 posto kupili trenutni i stari zaposlenici, dok je ostatak prodan raznim fondovima.²²⁶

2.3 Disperzija zagrebačke privrede

Na sjednici skupštine općine 18.9.1986. godine, usvojen je dokument pod nazivom: "Informacija o realizaciji programa dislokacije zagrebačke privrede", iz kojeg se može iščitati da je

²²¹ Isto, 136-137

²²² Zaprešićke novine, studeni 1985, str 6

²²³ HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 45, ZAJ SJ 28.05.1987., Izvještaj o radu funkcija izvršnog vijeća skupštine općine Zaprešić za razdoblje od 30. 04. 1986. do 30. 04. 1987. god.

²²⁴ HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 47, ZAJ SJ 07.04.1988. - Informacija o realizaciji Programa dislokacije zagrebačke privrede (sve slikano mobitelom)

²²⁵ HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 11.5.1989. -Informacija o realizaciji programa dislokacije zagrebačke privrede

²²⁶ Babić, 136-137

taj program zapravo pokrenut "unatrag sedam godina", dakle vjerojatno 1979. Provođen je, pak, s ciljem "rasterećenja [...] prenapučenosti [zagrebačke] gradske jezgre". U dokumentu se navodi da su poduzeća koja su u sklopu spomenutog programa stigla u Zaprešić bila: Unija iz Novih Dvora, Vijadukt iz Pojatna, ŽTP Infrastruktura "OOUR Proizvodnja i regeneracija", te Montkemija.²²⁷

3.0 Lokalna svakodnevica

3.1 Zdravstvene službe

"Zaprešićka zdravstvena stanica", nastala 28.11.1955. godine. 03.04.1963. lokalni narodni odbor dao joj je status: "Narodnog doma zdravlja".²²⁸ S vremenom, općina Zaprešić je sve više rasla zahvaljujući priljevu stanovnika s područja izvan općine. U pogledu zdravstvene situacije Zaprešićke novine pisale su da je 1978. godine "velik broj" stanovnika bolovao od: bolesti gornjih dišnih puteva, bolesti srca, bolesti krvotoka, te različitih neuroza izazvanih pretjeranom konzumacijom alkohola.²²⁹ U listopadu 1982. godine, Zaprešićke su se novine raspisale o razini buke u centru Zaprešića. Početkom srpnja te godine stručnjaci iz Centra za zaštitu zdravlja Grada Zagreba, mjerili su buku kod semafora u centru i u naselju sjever. Kod zaprešićkog semafora, buka je dostizala jačinu od 120 decibela, što je bilo za 40 decibela više od dozvoljenog, dok je u naselju sjever, prosječna vrijednost u najživljem djelu dana bila između 60 i 70 decibela.²³⁰ 14. studenog, Zaprešićani su na lokalnom referendumu glasali za izgradnju kliničke bolnice, uređenje ulica, mjesne kanalizacije i izgradnju druge etape plinovoda.²³¹ Bolnica za koju se glasalo bila je čini se buduća nesuđena sveučilišna bolnica u Blatu.²³² U siječnju 1985., novine su se raspisale da je republička sanitarna inspekcija imala zamjerke na skučenost prostora zaprešićke ljekarne, zbog čega

²²⁷

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 42, ZAJ SJ 18.09.1986., Informacija o realizaciji programa dislokacije zagrebačke privrede

²²⁸

HR-DAZG-1057, kutija 23, Skupština općine Zaprešić, SJ 03.10.1974. - Izvještaj o radu doma zdravlja

²²⁹

Zaprešićke novine, svibanj 1978, str 10

²³⁰

Zaprešićke novine, listopad 1982, str 9

²³¹

Zaprešićke novine, studeni 1982, str 2

²³²

HR-DAZG-1057, kutija 44., ZAJ SJ 23. 04. 1987., Izlaganje Bogdana Tomašića, direktora sveučilišne bolnice Zagreb: "Uvjereni smo da će građani našeg grada, kada ima se na referendumu pruži prilika da se izjasne o nastavku samodoprinosu, u najvećem broju, kao i kod prošlog referenduma, reći "za" za svoje zdravlje i za zdravlje generacija koje dolaze"

se ona morala proširiti, ali prije toga su iz iste zgrade morali iseliti telefonisti. Podršku proširenju²³³ apoteke dao je 24. siječnja 1985. općinski Komitet za društvene djelatnosti. Zubozdravstvena zaštita zaprešićkog doma zdravlja 1986./87. patila je, pak, od nedostatka prostora, zbog čega je predloženo osnivanje dodatnog zubozdravstvenog tima u brdovečkom domu zdravlja za građane Zaprešića.²³⁴ Čini se da je to pitanje trebalo biti riješeno izgradnjom aneksa Doma zdravlja, za koje je radove 18. 01.1989. godine izabran je izvođač. Njih je trebao izvoditi "Dom" iz Zagreba.²³⁵ Do kraja 1988., za radove je izdana građevinska dozvola, investicija je prijavljena kod SDK, isplaćena je naknada i priprema zemljišta, izabran je izvođač i ishodena je potvrda USIZ-a o osiguranju sredstava.²³⁶ Čini se također, da je do 1994. godine u Zaprešiću jedna osoba umrla od AIDS-a.²³⁷

3.2 Javna sigurnost i ostalo

1975. godine na području Zaprešića zabilježeno je 380 krivičnih djela, što je činilo 2,3% od ukupnih evidentiranih krivičnih djela u Zagrebu. Od 1465 prekršajnih prijava 285 ih je bilo narušavanje javnog reda i mira; vika, svađa i nepristojna ponašanja. Za prometne prekršaje podneseno je 1180 prekršajnih prijava, dogodila se je 391 prometna nesreća s 23 poginule osobe i 152 ozlijeđene, pri čemu su najfatalnije ceste po broju mrtvih bile ceste: Zaprešić-Klanjec i Zagorska magistrala. Registrirano je i 26 požara.²³⁸ U ožujku 1978. godine, Jelačićevi Novi dvori postali su žrtvom nepoznatih vandala koji su provalili u kapelu sv. Josipa, razbivši drvena vrata gdje su bili sahranjeni ban i njegova rano preminula kćerkica, da bi potom oskrvnuli oba tijela. Stjepan Laljak piše da su snimke te provale predane novinaru Večernjeg lista Darku Đuretku (no tek 14.10. 1989.) a ovaj ih je navodno zagubio.²³⁹ Zaprešićke novine popratile su ovaj događaj osudom tog čina a čitav događaj prozvale su "tužnom i ružnom slikom koja nema nikakve veze s njihovim

²³³

Isto, str 9

²³⁴

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 44, ZAJ SJ 23. 04. 1987., Izvještaj o radu doma zdravlja

²³⁵

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 6.4. 1989. - Izvještaj o aktivnostima u vezi izgradnje aneksa Doma zdravlja Zaprešić

²³⁶

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 29.6.1989. - Izvještaj o radu doma zdravlja Zaprešić u 1988. godini

²³⁷

Prigorski kaj, 11. srpnja 1994. - *"Trenutačno nema prijavljenih slučajeva zaraze AIDS-om u Zaprešiću. Možemo pretpostaviti da ima nositelja HIV-a. Jedan oboljeli je već umro prije godinu dana. 93. se pojavilo 10 novih slučajeva zaraze što je povećanje u odnosu prethodne godine"*

²³⁸

HR-DAZG-1057, kutija 24, Skupština općine Zaprešić, SJ 15.07.1976. -Izvještaj milicije iz 1975.

²³⁹

Laljak, Stjepan, Novi dvori od Jelačića bana do naših dana, Matica hrvatska Zaprešić, 1991., str 127-130

socijalističkim opredjeljenjem i u dubokoj je suprotnosti humanističkoj suštini naše današnjice", te je "odraz nečije nebrige i posljedica nečije nekulture".²⁴⁰

Čini se da je do travnja 1983. Zaprešić patio i od vandalizama na nedavno postavljenim telefonskim govornicama pa su Zaprešićke novine napisale satiričnu priču koja je bila neka vrsta kritike na vandalizam.²⁴¹ U listopadu 1983. zaprešićka mladež obnovila je prostorije Kluba omladine. One su ranije bile demolirane zahvaljujući točenju alkohola, pisale su novine. Uz to, u ljeto iste godine, u prostorije je prodrla voda, što ih je dodatno oštetilo, izuzev jednog dijela namještaja. Prema pisanju novina, novi je klub trebao imati i šank na kojem se "neće točiti alkohol".²⁴² U susjednom Savskom Marofu 1985., nastali su ekološki problemi zbog zakopavanja bačvi sa smolom istočno od tvornice Pliva, čime su, izgleda, stradali lokalni vodni resursi. Na jednoj od sjednica; Miroslav Rogić, predsjednik komiteta za građevinarstvo, komunalne i stambene poslove tražio je studiju o utjecaju na okoliš zbog vodocrpilišta u Šibicama.²⁴³

Sredinom 1989. godine u Zaprešiću su se dogodile dvije velike katastrofe. Prvo je u 3. i 4. srpnja cijelo područje općine bilo zahvaćeno olujnim nevremenom i prolomom oblaka. Zbog jakih kiša naglo je porastao vodostaj rijeka, potoka i podzemnih voda koje su se izlile i nosile sve pred sobom. Pritom su nastale štete na poljoprivrednim zemljištima, građevinama, industrijskoj opremi i poljoprivrednim dobrima. Oštećene strane bile su: Jugokeramika, Karbon, Strojari, PDRO Kupljenovo, Agroposavlje, Šumsko gospodarstvo, Vijadukt, Unikonzum, Veterinarska stanica, Dječji centar Zaprešić, O.Š. Josip Prša, O.Š. Antun Augustinčić, Narodno sveučilište, Dom zdravlja, Nk Sloboda, Nk Croatia, Nk Mladost, Nk Vatrogasac i SRC Jugokeramika. Najugroženija, pak mjesta bila su: Kupljenovo, Dubravica, Bistra, Pojatno, Zaprešić, Jablanovec i Pušća.²⁴⁴ 2 mjeseca kasnije, 22. rujna 1989. u 8 sati i 36 minuta, na željezničkom prijelazu u Pojatnu, uslijed jake magle i prijelaza zaštićenog samo Andrijinim križem i znakom stop, autobus koji je prevezio školarce iz Marije Gorice na izlet u Stubičke Toplice, stradao je pod naletom ubrzanog vlaka koji je iz Zagreba jurio prema Varaždinu. Iako je vozač na prijelazu zaustavio autobus i "na lijevu stranu osmotrio

²⁴⁰

Zaprešićke novine, travanj 1978, str 8

²⁴¹

Zaprešićke novine, travanj 1983, str 8

²⁴²

Zaprešićke novine, listopad 1983, str 5

²⁴³

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 39., zaj.sj. 32/1984g 33-38/ 1985., Zajednička sjednica br.

33 – 31.1.1985., str 8, AD 2

²⁴⁴

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 27.9.1989 -Izvještaj o procjeni šteta od poplava nastale dana 3. i 4. srpnja 1989.

prugu osobno, a na desnu uz pomoć i navode nastavnika", kada je krenuo voziti preko prijelaza, pojavio se jureći vlak koji se brzinom od 80 km/h zabio u desni stražnji dio autobusa, pri čemu je na mjestu ubio 12 djece a ozlijedio još 24 djece i 4 odrasle osobe. U bolnicama je naknadno od posljedica nesreće umrlo još dvoje djece.²⁴⁵

3.3. Kultura

Jedan od glavnih nositelja zaprešićke kulture bilo je Narodno sveučilište u Zaprešiću koje je, čini se, osnovano 1958. godine. Deset godina kasnije u njegovom sastavu djelovali su Općinska knjižnica i čitaonica, zaprešićko i brdovečko kino, glazbena škola itd.²⁴⁶ U rujnu 1973. godine povodom četiristote obljetnice Seljačke bune, osigurani su novci za popravak stare Jankovićeve kuće na Brdovcu u koju je preseljena muzejska zbirka. Kuća je dana na čuvanje instituciji Narodnog sveučilišta u Zaprešiću.²⁴⁷ Početkom 1986. godine Narodno sveučilište Zaprešić bilo sastavljeno od 3 djela: Centra za kulturu, knjižnice i Brdovečkog muzeja. Na kraju rujna 1986. godine, knjižnica je izdvojena iz NSZ-a te je pripojena Knjižnicama Grada Zagreba.²⁴⁸ 26. rujna 1986. godinu, u neboderu na Trgu žrtava fašizma broj 6 otvorena nova gradska knjižnica koja je dobila ime po Anti Kovačiću.²⁴⁹ Ova institucija je, doduše, već u samom startu bila u određenim problemima, pa je tako već u travnju 1987. zaprešićka knjižnica kritizirana od strane lokalne politike jer nije ispunila program rada za prethodnu godinu. Prema izvještaju, u pogon nije stavljen multimedijalni centar i zavičajna zbirka. Također, delegati su knjižnici zamjerali "nedovoljnu suradnju sa širom društveno-političkom zajednicom, Narodnim sveučilištem i SIZ-om kulture". Tražilo se "popunjavanje kadrova" i "potpuno funkcioniranje knjižnice kako je zacrtano u programu rada"²⁵⁰ Na raspravi o izvještaju knjižnice vođene su žestoke polemike. Primjerice, delegat Petar Kovačević bio je nezadovoljan neostvarenim epitetima o "jakoj, najvećoj, najjačoj knjižnici", te napuštanjem Smotre

²⁴⁵

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 23.11.1989. - Informacija o prometnoj nesreći na cestovnom prijelazu u mjestu Pojatnom i o rješavanju

²⁴⁶

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 10, OS 17. srpnja 1968. - Izvještaj o stanju kulture na području općine Zaprešić

²⁴⁷

HR-DAZG-1057, kutija 19, Skupština općine Zaprešić, OS 27.09.1973. - Donošenje rješenja o povjeravanju muzejske zbirke u Brdovcu na čuvanje, uređenje, i razvijanje Narodnom sveučilištu Zaprešić. (obrazloženje dnevnog reda 47. sjednice)

²⁴⁸

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 44, ZAJ SJ 22. 01. 1987., Sažetak izvještaja o radu narodnog sveučilišta Zaprešić u 1986. godini, str 1-8

²⁴⁹

Laljak, Stjepan, Središnji trg u Zaprešiću nekad i danas, *Zaprešićki godišnjak 2005.-2006.*, str 173

²⁵⁰

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 44, ZAJ SJ, 23. 04. 1987., Izvještaj o radu knjižnice

dječje poezije, a Stjepan je Laljak, nezadovoljan organizacijom rada, zanemarivanjem 125. godišnjice Pavla Štoosa i dana Ante Kovačića, tražio da se razmotri izdvajanje zaprešićke knjižnice iz sastava Knjižnica grada Zagreba, jer je to smatrao "korisnijim i jeftinijim". Na kraju je donesen zaključak da u knjižnici postoje određeni problemi i se "određene procjene moraju pojasniti"²⁵¹

Sredinom 1988. Stjepan Laljak je tražio ponovno pripajanje knjižnice Narodnom sveučilištu.²⁵² Do početka 1989. godine na skupštini je zaključeno da su učinjeni određeni pomaci a za izvijestitelja na sjednicama SO određen je Pero Kovačević. Čini se, doduše da tada još uvijek nisu bili ispunjeni

zacrtni ciljevi na zavičajnoj zbirci.²⁵³ 1987. godine u sklopu Univerzijade otvorena je Galerija Skurjeni u Novim Dvorima, što je u izvještajima o SIZ-u kulture označen kao centralni kulturni događaj te godine. U knjižnici Ante Kovačić radilo se na pribavljanju knjiga, kako bi se postigao standard od jedne knjige po stanovniku. Izvodili su se završni radovi na dvorcu Januševac koji je stavljen u funkciju arhiva Hrvatske. U Brdovcu je obnovljena kino-dvorana a dječji centar Marijan

Badel iz vlastitih je novaca osigurao sanaciju i restauraciju dvorca u Laduču.²⁵⁴ Na sjednici skupštine općine od 15. 12. 1988., Matija Skurjeni proglašen je počasnim građaninom Zaprešića²⁵⁵

Do prosinca 1988. na SO rečeno je da je učinjen značajni pomak u načinu i djelokrugu rada knjižnice a za izvijestitelja na SO određen je Pero Kovačević. Politika je knjižnicu tražila da nađe rješenje za mogućnosti otvaranja područnih knjižnica po okolnim mjestima kao i radnim organizacijama. Knjižnica je tada već imala dvije područje knjižnice u Bistri i Brdovcu, te "knjižne stanice": "Bratstvo i jedinstvo", Pliva i Karbon. Sveukupan fond knjiga iznosio je 54 526 knjige.²⁵⁶

U sklopu Narodnog sveučilišta, 1988. godine, zaprešićka je radiostanica emitirala 1817 sati od čega je 25% programa bilo govorno. Ukupno, bilo je to 300 sati više no 1987. Kazališne predstave u 1988. posjetilo je 6180 ljudi što je bila rekordna posjećenost.²⁵⁷ Kao nastavak ranijih aktivnosti

²⁵¹

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 44, ZAJ SJ, 23. 04. 1987. Rasprava o Izvještaju o radu knjižnice

²⁵²

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 44, ZAJ SJ, 30.6.1988., Izvještaj o radu knjižnice u 1987. godini

²⁵³

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 48. ZAJ SJ 26. 01. 1989, Izvještaj o radu knjižnice od 1.1. do 31. 12. 1988.

²⁵⁴

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 47, ZAJ SJ 30.06.1988. - Izvještaj o radu SIZ-a kulture u 1987. godini

²⁵⁵

.HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 48, ZAJ SJ 15.12.1988. - Donošenje odluke o proglašenju Matije Skurjenija počasnim građaninom Zaprešića

²⁵⁶

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 49, ZAJ SJ 26.01.1989. - Izvještaj o radu knjižnice od 1.1. do 31. 12. 1988.

²⁵⁷

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 8.6.1989. - Izvještaj o radu narodnog sveučilišta Zaprešić

početkom 1990. počele su se prikupljati ponude za obnovu kompleksa u Novim dvorima. Interes za obnovu pokazala Montkemija koja je ondje htjela napraviti "mješovito poduzeće", zatim grupa građana Zaprešića koja je ondje htjela osnovati hotelsko poduzeće Zagreb-Zaprešić. Nadalje, 20-tak umjetnika htjeli su ondje imati ateljee, a stigla je i ponuda naftne kompanije iz Londona koja je htjela preuzeti cijele Nove dvore da bi potom srušili sve objekte koji nisu "spomeničkih vrijednosti" kako bi ondje sagradili nove. Neka delegacija iz Milana također bila načelno zainteresirana za Nove dvore. Nakon prezentacije, ove ponude izazvale su negativne reakcije određenih općinskih skupština, a jedan vijećnik je rekao da su ponude: "kao da želimo srce iščupati Novim dvorima". Na kraju sjednice na kojoj su ponude saslušane nikakva prava odluka nije donesena, tek je zaključeno da skupština smatra "da kompleks treba ostati u javnom vlasništvu" i da se prednost daje ponudama koje obuhvaćaju cijeli kompleks.²⁵⁸ U listopadu 1991. skupština grada Zagreba donijela je odluku o obnovi grobnice obitelji Jelačić i kapelice sv. Stjepana za što su odobreni novci od milijun i dvjesto tisuća DEM-a. Hrvatska matica iseljenika, također je trebala pomoći u prikupljanju financijskih sredstava tako da "poklanja umjetnička djela" i osniva posebne fondove. Prema donesenoj odluci, rečeno je da se ne smiju ponoviti pogreške iz prošlosti "kojima se narušila spomenička vrijednost kompleksa".²⁵⁹

3.4. Univerzijada 1987.

Nakon što je Zagreb dobio organizaciju Univerzijade 1987., općina Zaprešić je na prijedlog skupštine SIZ-a fizičke kulture na sjednici skupštine općine 17.11.1983. odlučila podnijeti zahtjev za uključivanjem u organizaciju studentskih igara. Ovo je odobreno i Zaprešić je dobio svoje mjesto u sportskom programu i programu pripreme grada Zagreba.²⁶⁰ Prema općinskom programu Univerzijade '87, u Zaprešiću se trebala odigrati jedna kvalifikacijska grupa iz nogometa. U sklopu istog programa, također je trebala napraviti rekonstrukcija Novih Dvora koji su trebali poslužiti kao dodatni smještajni kapacitet i trebali su biti obavljeni radovi na komunalnoj infrastrukturi.²⁶¹

Do jeseni 1987. godine Univerzijada je bila gotova. Iz arhivskih dokumenata čini se da je

258

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 15.03.1990. - Ponuda za revitalizaciju kompleksa Novi Dvori (rasprava)

259

Roller, Vesna, Sto hrvatskih umjetnika za Nove dvore; *Zaprešićki godišnjak 1992*, str 38

260

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 43, ZAJ SJ 13.11.1986., Općinski program Univerzijade '87, str 1-3

261

Isto, str 3-19

zaprešićkim političarima dobro došlo to što je: "realizacijom općinskog programa došlo do djelomičnog ubrzanja utvrđenih ciljeva razvoja iz srednjoročnog plana za 1986-1990 godinu".²⁶² Ostaje nejasno je li to bio i jedan od motiva za prijavljivanje na sam program, no usudujem se pretpostaviti da je. U izgradnji objekata vezanih za SD Jugokeramika sudjelovali su: Bor, Vijadukt, KOGROZ, RO Montmontaža, Zanatska zadruha, Privrednik i dr. U sklopu toga je izgrađeno gledalište s 5000 sjedećih mjesta, svlačionice, prostor za suce, delegate i novinare. Nakon toga je na Sportsko-rekreativnom centru odigrano 5 nogometnih utakmica. Organizaciju Univerzijade u Zaprešiću vodila je Operativna jedinica Zaprešić koja je brojala 120 ljudi.²⁶³

3.5. Zaprešićka svakodnevica devedesetih

U velikom broju Prigorskih kajeva, lokalnog lista koji je počeo izlaziti u lipnju 1994, vidi se žaljenje na vandalizam, koji je čini se bio dosta česta pojava u Zaprešiću početkom devedesetih²⁶⁴, dok je s druge strane marihuana označena kao "kraljica ovisnosti zaprešićke mladeži".²⁶⁵ Zaprešić je označen kao je "jedno od ugroženijih [mjesta] po broju maloljetničkih krivičnih djela, u čemu su značajan dio bile krađe".²⁶⁶ Ipak, da nije sve bilo loše govori vijest da su se pravili planovi za novu šetnicu od centra do Ulice Ante Starčevića, najavljivala se je izgradnja 150-200 novih stanova, a novoj šetnici život su trebali unijeti "lokali u prizemlju kojih je trebalo biti stotinjak na 2500 m²".²⁶⁷ Sporo je napredovala i gradnja nove crkve koja je počela 26. kolovoza 1992. a koja se gradila donacijama lokalnih župljana.²⁶⁸ Zaprešić je trebao dobiti i novi Željeznički kolodvor i autobusni terminal, budući da je tadašnji kolodvor bio predaleko a autobusni terminal samo privremeno

²⁶² HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 46, ZAJ SJ 12. 11. 1987. - Izvještaj o realizaciji Općinskog programa Univerzijada '87

²⁶³ Isti dokument

²⁶⁴ Prigorski kaj, 11. srpnja 1994., str 7 – "Huligani ili kriminalci?"

²⁶⁵ Prigorski kaj, 11. kolovoza 1994., str 17 – "Marihuana kraljica ovisnosti zaprešićke mladeži"

²⁶⁶ Prigorski kaj, 11. kolovoza 1994., str 16

²⁶⁷ Prigorski kaj, 11. srpnja 1994., str 8

²⁶⁸ Prigorski kaj, 11. srpnja 1994., str 10

13. kolovoza 1995. u večernjim satima, radosna gomila ispred gradske vijećnice dočekala je branitelje koji su se vratili iz Oluje. Branitelji su stigli u kamionima koji su vukli topove i s transparentom "Urazumitelji 130 mm". Neki od branitelja doma su ponijeli i ćirilične natpise i registarske tablice.²⁷⁰ Negdje u isto vrijeme pokopan je Željko Vrabec, 26. godišnji "Grom" iz Vukovog Sela, koji je za vrijeme operacije Oluja poginuo na Baniji.²⁷¹

²⁶⁹

Prigorski kaj, rujan 1994., str 3

²⁷⁰

Prigorski kaj, 13. kolovoza 1995. - "Zaprešićani dočekali osloboditelje"

²⁷¹

Prigorski kaj, 13. kolovoza 1995., str 11 – "Oprostili smo se od Pika – Željko, hvala ti"

4.0 Izabrani događaji iz lokalne politike

4.1. Hrvatsko proljeće u Zaprešiću

04.06.1971. na "V smotri vatrogasaca Hrvatskog Zagorja", te 70. obljetnici zaprešićkog DVD-a. i mimohodu jedinica civilne zaštite, govor je držao Miko Tripalo. Na skupu su se mogli vidjeti transparenti poput: "Otuđivanje viška rada mora se zaustaviti".²⁷² Šest mjeseci kasnije, nakon što se situacija u zemlji preokrenula, na zaprešićkoj općinskoj skupštini 23. 12. 1971. raspravljala se "Politička situacija na području općine u vezi zaključka 21. sjednice Predsjedništva SKJ". Raspravu je dramatičnim obraćanjem otvorio Antun Štipak koji je rekao da se radi o "prodoru nacionalizma na kojem je izrastao klasni neprijatelj koji ima čvršće veze van granica naše zemlje". Za nacionalizam je rekao da je dobio "organizacione oblike u Matici Hrvatskoj i "Prosvjeti", te da je situacija "blizu građanskog rata". Rekao je da na području općine nije bilo većih ekscesa, ali osnivanjem ogranka MH, pokušale su se nametnuti nacionalističke teze. Zaključio je izlaganje rekavši da je Tito intervenirao u pravo vrijeme te je predložio da se pošalje pismo Titu i CK SKH kao podrška općinske skupštine. Potom se javio za riječ Ivan Laljak koji je cinično rekao da: "ne zna što je to klasni neprijatelj i da ga nigdje ne vidi pa traži objašnjenje." Potom se javio Juraj Zrinjan rekavši da on: "ne može za ništa slijepo glasati ako ne zna što je to. Dodao je i da mu: "nije jasno što bi htjeli ti klasni neprijatelji?". Potom je Mihajlo Knežić upitao: "Hoće li oni i dalje biti Hrvati kad ne bude tog "klasnog", jer se govorilo da je klasno i nacionalno jedno te isto?". U odgovoru, drug Štipak grčevito je objašnjavao što je to "klasni neprijatelj" te je kazao da isti želi likvidirati slobodu i demokraciju idući u separatizam i građanski rat. Štipka je potom podržao²⁷³ Dragutin Hribar složivši se s idejom o pisanju pisma, koja je nakon glasanja usvojena. Op.a: među spisima također se nalazi manji papirić na kojem su olovkom zapisana imena dvojice odbornika (Ivana Laljka i Jurja Zrinjana) koji su na sjednici izrazili skepsu prema postojanju "klasnog neprijatelja". Ne smatram isključenim da je spomenuti papirić nastao zbog iznesenih stavova dvojca. U pismu CK SKH, zaprešićka sekcija komunista napisala je da među građanima nije bilo "ozbiljnije eskalacije nacionalizma a pojedinci koji su to pokušavali uglavnom u gostionama i uz vino kažnjeni su po sucu za prekršaje". Piše da je ozbiljniji nastup u tom smislu

²⁷²

Laljak, Stjepan, Sto godina vatrogastva u Zaprešiću, 69

²⁷³

HR-DAZG-1057, kutija 16 Skupština općine Zaprešić, SJ 23.12.1971., Politička situacija na području općine u vezi zaključka 21. sjednice Predsjedništva SKJ

pokušao Marko Veselica prilikom osnivanja Matice Hrvatske u Zaprešiću, od čega su se rukovodeći ljudi SKH ograđivali, osuđivali te poduzimali radnje u "raskrinkavanju njegovih stavova".²⁷⁴ 1971., prema izvještaju zaprešićkog suca za prekršaje na području općine zaprimljeno je ukupno 8 zahtjeva za vođenje prekršajnog postupka zbog političkih prekršaja. U jednom takvom slučaju nepoznati Hrvat i Srbin "pod utjecajem alkohola, psovali su jedan drugom majku spominjući pritom nacionalnost" Optuženi su za narušavanje javnog reda i mira, no na kraju je utvrđeno da njihovi istupi nisu bili nacional-šovinističkog karaktera pa su kažnjeni novčanim kaznama od 500 i 200 Dinara.²⁷⁵

4.2 Odjeci smrti Tita u Zaprešiću

U svibnju 1980. godine umro je Tito, što se odrazilo i na događaje u Zaprešiću. Plavi vlak s Titom prošao je kroz zaprešićku željezničku postaju na putu za Zagreb. Iako je padala kiša gomile ljudi su pod kišobranima slile na stanicu kako bi ispratile vlak. U Zaprešićkom domu kulture bila je otvorena knjiga žalosti u koju su se ljudi dolazili upisivati. U zaprešićkoj kino dvorani, dio građana je pratio "oprostaj nas i svijeta s Titom" na televizoru.²⁷⁶

4.3 Dolazak višestranačja u Zaprešić

1990. godina donijela je višestranačje u Hrvatsku a time i u Zaprešić. Krajem veljače te godine, imenovane su "Općinske izborne komisije". 17. 02. 1990. osnovan je općinska sekcija HDZ-a., koja je potom poslala dopis u kojem traži da im se osigura adekvatan radni prostor.²⁷⁷ 18. 12. 1989. osnovan je lokalni ogranak HSLS-a, koji je također tražio prostor. 16.02.1990. sabor je poslao Informaciju o aktivnostima i pripremama predstojećih izbora. 23. veljače gdje je doneseno rješenje o imenovanju Općinske izborne komisije i Rješenje o imenovanju Komisije za biračke

²⁷⁴

Isto, Pismo centralnom komitetu saveza komunista SRH.

²⁷⁵

HR-DAZG-1057, kutija 16 Skupština općine Zaprešić, SJ OS 17.02.1972. - Izvještaj o radu općinskog suca za prekršaje za 1971. godinu

²⁷⁶

Zaprešićke novine, svibanj 1980, str 1-5

²⁷⁷

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 23.02,1990.

spiskove. ²⁷⁸ Otprilike u isto vrijeme sabor je odredio određenu materijalnu pomoć za područja ²⁷⁹ pogođena ranije spomenutim vremenskim nepogodama iz 1989. godine.

25.04.1990., nakon održanih višestranačkih izbora, održana je prva sjednica općinske skupštine koju više nije vodila Komunistička partija, već HDZ, čiji je lokalni predsjednik Hrvoje Došen ujedno postao i novi predsjednik skupštine. Među vijećnicima se osjetilo oduševljenje i svečani ton, a u kontekstu vođenja politike citirao se čak i Abraham Lincoln. ²⁸⁰ U svom programu pobjednička stranka – HDZ između ostalog, zalagala se za revitalizaciju Novih Dvora, za što skoriju izgradnju nove crkve u Zaprešiću, otvaranje srednjoškolskog centra, te za poštivanje prava svih žitelja bez obzira na prošlost [...] bez revanšizma. ²⁸¹ Predsjednik OK SKH-SDP Vinko Morović ubrzo je poslao pismo u kojem je novoizabranim vijećnicima zaželio "uspješan rad u mandatnom razdoblju", a za SKH-SDP napisao je da će: "preko delegata i na druge načine izražavati svoje mišljenje o svim pitanjima bitnim za život." Također je zamolio da svi odbornici budu upoznati s njegovim pismom. ²⁸² Neki bivši odbornici obaviješteni su da nisu pozvani na konstituirajuću sjednicu jer je iz njihove radne organizacije priopćeno da im je prestao radni odnos s tom organizacijom. ²⁸³ Na drugoj sjednici skupštine općine Zaprešić, nova stranka se uglavnom bavila kadrovanjem. Izabrani su članovi izvršnog vijeća općine Zaprešić. Smjene su se dogodile na pozicijama rukovodilaca općinskih organa, tajnika skupštine općine, itd. Osnovani su novi odbori. Predsjednik skupštine Došen je za dio kadrova kazao da, iako se osobno uvjerio u njihovu stručnost, ne može odobriti njihovo ostavljanje na pozicijama jer su članovi SDP-SKH. Dio kadrova, pak, bio je nestranački. Odbornik Stjepan Škripelj na sjednici je pokušao predložiti da se za Dan općine stavi 11. travnja 1903. kada se dogodilo skidanje mađarske zastave, jer je smatrao "da sadašnji dan općine nema nikakav značaj". ²⁸⁴ Na sjednici 5.7.1990. imenovani su članovi Savjeta za sigurnost prometa na cestama, članovi društvenog savjeta za oblast društvenih prihoda, imenovano je vodstvo komisije za razmatranje zareza poreza, imenovana je komisija za imenovanje

278

Isto

279

Isto

280

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 24. 5. 1990. - pozdravne riječi

281

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 24. 5. 1990. - program HDZ-a

282

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 24. 5. 1990. - Pismo predsjednika OK SKH – SDP Vinka Morovića od 24. 05. 1990.

283

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 24. 5. 1990. - dopis gosp. Ranku Gavranu

284

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 21.6.1990.

ulica, trgova i drugih javnih površina, te članovi četiri drugih tijela.²⁸⁵ 14. kolovoza 1990. skupštini se pismom obratio zaprešićki župnik Ivan Bošnjak koji je molio da se: "u što hitnijem roku odobri ponuđena lokacija u centru Zaprešića veličine 3000 kvadrata [...] i da se zemljište pokloni kako je obećano a ostalo plati kao i svi ostali, a ne po cijeni specijalnog objekta kao do sada". Na kraju pisma je također napisao: "Obzirom na dobivenu lokaciju u PUP-u sjever II, od 26. listopada 1989. godine kažemo, da se i ta lokacija zadržava".²⁸⁶ Bošnjakova inicijativa je prihvaćena. Na sjednici 26. 07. 1990. je predstavljen dokument: "Prijedlog za osnivanje i gradnju srednjoškolskog centra u Zaprešiću" u kojem je izračunato da ako 80% zaprešićkih srednjoškolaca nastavi školovanje do mature [...] u Zagreb na dnevnoj bazi putuje 1600 učenika, dakle: "deset dupko punih velikih zglobnih autobusa". Također je navedeno da je iskustvo pokazalo da u suprotnosti s tim: "u zimskim praznicima autobusi i tramvaji su gotovo poluprazni" zbog čega "radnici odmorniji dolaze do svojih radnih mjesta". U zaključku dokumenta tražila se gradnja gimnazije općeg smjera "s dva strana živa jezika" te srednjoškolsko učilište s 28 razreda.²⁸⁷ 05. 11. 1990., Ministarstvo unutarnjih poslova napisalo je da je u policijskoj stanici Zaprešić u 1990. godini, do listopada zaprimljen 471 zahtjev za izdavanjem oružja, od čega ih je 235 odobreno, 67 odbijeno a 169 predmeta se još rješava. MUP je također pripomenuo da je od strane RSUP-a: "diktiran izričito restriktivan stav u pogledu rješavanja zahtjeva za oružje", što je ocijenjeno kao neracionalno, pa načelnici stanica sada ponovno mogu sami odlučivati o dozvolama, što će ubrzati procese.²⁸⁸ 20.11. 1990. nakon prezentiranog Izvještaja Republičkog vijeća za prekršaje, koje je pronašlo nepravilnosti u radu, doneseno je rješenje o razrješenju sutkinje Mire Vlahov.²⁸⁹ Sutkinja se žalila tvrdeći da: "je kontrola iznuđena iz nedobronamjernih pobuda pojedinaca koji žele polučiti svoj uspjeh napredovanjem", no bez uspjeha.²⁹⁰ 27. 12. donesen je dokument kojim su donesena nova imena ulica u Zaprešiću, Pojatnu, Zdencima i Trsteniku. Popis novih ulica naveden je u prilogu 2²⁹¹ 22. prosinca 1990.

²⁸⁵

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 5.7.1990.

²⁸⁶

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 26. 07. 1990. - Dopis župnika Ivana Bošnjaka predsjedniku skupštine općine Hrvoju Došenu

²⁸⁷

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 26. 07. 1990. - Prijedlog za osnivanje i gradnju srednjoškolskog centra u Zaprešiću

²⁸⁸

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 15. 11. 1990. -Dopis o dozvolama za oružje

²⁸⁹

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 15. 11. 1990. -obavijest o razrješenju suca

²⁹⁰

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 20.12.1990. - Odgovor Mire Vlahov Komisiji za obor i imenovanja povodom odluke o razrješenju.

²⁹¹

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, ZAJ SJ 20.12.1990. - Odluka o imenovanju i preimenovanju ulica u naseljima Zaprešić, Ključ, Dubravic, Pojatno, Zdenci, i Trstenik

proglašen je novi Ustav Republike Hrvatske,²⁹² čime je, čini se, prestala postojati i skupština općine Zaprešić koja je bila temeljena na ranijem ustavu iz 1974.²⁹³

5.0 Osamostaljivanje Zaprešića

5.1 Problemi novog teritorijalnog ustrojstva i lokalna svakodnevica

Nakon 1990., Zaprešić je prema gradskoj monografiji godine postao "dio jedinstvenog grada Zagreba".²⁹⁴ Nedugo nakon što je Hrvoje Došen stupio na dužnost predsjednika općine, on je "tu je funkciju napustio" a naslijedio ga je Miroslav Zemljak.²⁹⁵ 1992. godine, na snagu je stupio novi teritorijalni županijski ustroj, koji je staru zaprešićku općinu podijelio s jedne strane na: Zaprešić, koji je ostao dio Grada Zagreba a s druge strane na okolicu (Brdovec i Pušća), koja je na njihovo nezadovoljstvo postala dio Zagrebačke županije. Bistra je pak ostala dio Grada Zagreba, protiv čega su se njihovi političari žestoko bunili. Čini se da ovim teritorijalnim ustrojem gotovo nitko od okolnih općina nije bio zadovoljan. Pojatno je potpalo pod općinu Pušća, protiv čega su se njihovi lokalni političari grčevito bunili, objavljujući da će "samo mrtvi u Pušću"²⁹⁶, dok su Puščani nastojali svađu u novinama minimizirati tvrdeći da kod njih nema nikakvih problema a da "ako ih i ima, oni postoje, samo u Pojatnu".²⁹⁷ Mato Matošević, načelnik općine Brdovec iz 1994., izjavio je: "Nikako sam sebi ne mogu protumačiti zašto je Zaprešić izdvojen iz te cjeline, kad je godinama zaprešićko zaleđe gravitiralo Zaprešiću. To je ipak jedno mjesto s infrastrukturom, upravnim zgradama, autobusnim terminalom i svim vidovima u tim elementima i zato bi trebao biti [...] cjelina s područjima koja se sada nalaze u Zagrebačkoj županiji."²⁹⁸ Drugi problem Brdovca bio je to što ih je posljedično ZET smjestio u 2. i 3. zonu i tražio za tu općinu visokih 87 000 kuna mjesečne

²⁹² Goldstein, 428

²⁹³ Skupština općine Zaprešić, informacije o arhivskom fondu, dostupno na: http://arhinet.arhiv.hr/details.aspx?ItemId=3_6519

²⁹⁴ Goljački, str 51

²⁹⁵ Prigorski kaj, 10. veljače 1995., str 3 – "5 godina HDZ-a u Zaprešiću"

²⁹⁶ Prigorski kaj, 11. kolovoza 1994., str 1

²⁹⁷ Prigorski kaj, 11. srpnja 1994., str 5 – "Pušća je puno dobila – intervju s Franjom Selingerom"

²⁹⁸ Prigorski kaj, 1. lipnja 1994., str 8. - "Brdovec jučer-danas-sutra"

subvencije, a cijena pokaza za građane bila je 400 kuna.²⁹⁹ Prigorski kaj u prvih nekoliko brojeva dosta je napadao ZET zbog takve politike, te navodio pozitivan primjer iz Samobora gdje je od 1. lipnja 1994. počeo voziti Samoborček, koji prema pisanju novinama ima: "ugodne autobuse i prihvatljive cijene."³⁰⁰ ZET je ubrzo u Brdovcu i Pušći zamijenio Zagorjetrans, koji je također s vremenom izazvao dosta nezadovoljstva uslugom.³⁰¹ Prvi čovjek zaprešićkog HDZ-a Miroslav Zemljak smatrao je da iz ekonomskih razloga Zaprešić mora ostati dio Zagreba, što je prema njemu bilo i mišljenje građana koje su stekli na tribinama i skupovima, te je rekao da smatra jednim od najvećih uspjeha svoje stranke to što je protiv izdvajanja.³⁰² Prema Prigorskom kaju, u to vrijeme djelovala je i lokalpatriotska inicijativa "Inicijalni odbor za grad Zaprešić" koja je, čini se, agitirala da "Zaprešić postane grad a okolne općine koje gravitiraju [prema] njemu budu pod njegovom upravom", za što je i, izgleda, prikupljala peticiju.³⁰³ Neki gospodin Vladimir Lobor iz Bistre pisao je pismo Kabinetu predsjednika republike u kojem je tražio samostalnu općinu Bistra, odakle je dobio odgovor Ivića Pašalića da je "predsjednik Tuđman upoznat s problematikom Bistre, kao i s brojnim drugim zahtjevima za promjenu granica općina i županija", te da je u tijeku "rasprava i traženje najboljih rješenja".³⁰⁴

5.2 Proglašenje Zaprešića gradom

17. veljače 1995. Prigorski kaj je pisao da uskoro dolazi do pripajanja Zagrebačke županije Gradu Zagrebu.³⁰⁵ Zagrebački župan u ožujku 1995. rekao je da je županija u 2 navrata tražila korekcije od Vlade, ali da na razini Vlade problem još nije riješen.³⁰⁶ 9. lipnja 1995. godine, načelnik općine Brdovec, gosp. Esih, dao je intervju u kojem je kazao: "ljudi su izgubili prijevoz,

299

Prigorski kaj, 1. lipnja 1994., str 8. - "Brdovec jučer-danas-sutra"

300

Prigorski kaj, 11. srpnja 1994., str 3.

301

Prigorski kaj, 4. studenog 1994., str 1 – "Od 1 studenog u općine Bobovec, Pušću i Kupljenski Hruševac vozit će Zagorjetrans".

302

Prigorski kaj, 11. kolovoza 1994., str 7.- "Zaprešić grad – za ili protiv"

303

Prigorski kaj, 7 listopada 1994., str 8 – "Zaprešić – grad? Svi imaju pametnijeg posla"

304

Prigorski kaj, 4. studenog 1994., str 8

305

Prigorski kaj, 17. veljače 1995., str 1

306

Prigorski kaj, 31. ožujka 1995., str 3

dobili su jednog vrlo lošeg prijevoznika, izgubili svoju ispostavu u Zaprešiću, odnosno Zaprešić koji je kulturološki, povijesno, obiteljski i poslovno vezan iz svoju okolicu.[...] Željeli bismo da nam Zaprešić bude administrativni centar..."³⁰⁷ Do kolovoza 1995. još su se pobunili i mještani Merenja i Kupljenskog Hruševca, koji su zahtijevali da isto budu dio Zaprešića a ne općine Luka.

308

U rujnu 1995., jedan od lokalnih političara Ivan Bedenčić, rekao je da je za Zaprešić i okolicu donesena odluka kojom su "osamostaljene" općine: Luka, Bistra, Dubravica, Luka, Kraj Gornji, dok je nezadovoljnim mjestima: Pojatnu, Kupljenovu, Hruševcu Kupljenskom, Ivancu i Jablanovcu odobreno da postanu dio novog Grada Zaprešića.³⁰⁹ Ovakvom odlukom spojeni su Zagreb i zagrebački prsten, čime je formirana samo jedna Zagrebačka županija, u kojoj je uz neke druge gradove formiran i Grad Zaprešić, koji je ujedno trebao postati neka vrsta administrativnog centra sjeverozapadnog djela prstena. Riješeni su i problemi građana Jakovlja, Brdovca, Pušće i Kupljenskog Hruševca koji više za "najmanji dokument" nisu morali putovati u prometno relativno izolirani Samobor.³¹⁰ Miroslav Zemljak, šef zaprešićkog HDZ-a izrazio je pak zadovoljstvo što je takvim kompromisnim rješenjem Zaprešić ipak ostao i u sastavu grada Zagreba, što se po njemu trebalo pozitivno odraziti na funkcioniranje autobusnog prijevoza i prigradske željeznice.³¹¹

Status grada Zaprešić je dobio koncem 1995. godine. 24. rujna 1996. godine, gradsko vijeće je donijelo: Odluku o grbu, zastavi, slovoliku i Danu Grada Zaprešića, temeljem članka 9 Zakona o lokalnoj samoupravi i upravi. Potom su obavljane konzultacije s Hrvatskim državnim arhivom, prikupljane ponude i raspravljalo se o prijedlozima raznih ponuđača za gradsko znakovlje. Na koncu je izabrana ponuda grafičkog dizajnera Vladimira Buzolića-Stegua, koja je, čini se, još malo dorađena.³¹² Tako je nastao sadašnji zaprešićki grb, koji prema interpretaciji Stjepana Laljka označava: "raskrižje vodnih i kopnenih puteva: istok-zapad, sjever-jug, što u konačnici daje oblik križa. Istovremeno žuta (ili zlatna) pozadina predstavlja boju žitnog polja, kruha, plodnosti i života. Za dan grada je određen 30. studeni, koji je bio i datum konstituirajuće sjednice Gradskog vijeća

307

Prigorski kaj, 9. lipnja 1995., str 5

308

Prigorski kaj, 4. kolovoza 1995., str 2 – "Svi bi u Zaprešić"

309

Prigorski kaj, 15. rujna 1995.

310

Prigorski kaj, 29. rujna 1995., str 3 – "Zaprešić dobio samoupravu"

311

Prigorski kaj, 13. listopad 1995., str 5 – "Intervju s M. Zemljakom"

312

Laljka, Stjepan, Znamenja grada Zaprešića: grb i zastava, *Zaprešićki godišnjak 1996*, str 12-13

Zaključak

Zaprešić se kao manje mjesto između doline rijeke Krapine i Marijagoričkog pobrđa počeo značajnije razvijati šezdesetih godina dvadesetoga stoljeća, pri čemu je prešao put od toga da je, primjerice općina Brdovec tražila odvajanje od njega, do toga da su početkom 1995. brdovečki lokal-političari težili nazad prema Zaprešiću. Taj, može se reći, relativno uspješan razvojni put može se u značajnoj mjeri pripisati blizini Zagreba kojem su primjerice zaprešićki političari hitali u pomoć dok je bila potrebna financijska stabilnost a čiji se razvoj ujedno isijavao na susjedna mjesta, razvijajući time i njih same. Smatram da su dobri primjeri toga programi "dislokacije zagrebačke privrede" koja je, čini se, gurana van iz Zagreba a koja je na području Zaprešića bila dobrodošla zbog stvaranja radnih mjesta i ubiranja poreza. Kao još jedan sličan primjer možemo navesti zagrebačku Univerzijadu 1987. godine na čijoj se organizaciji Zaprešić uspio izboriti za participiranje, a koja je, kao što imamo prilike vidjeti, pogodovala izgradnji nove sportske i druge infrastrukture u općini. Politička povezanost rezultirala je jačanjem i one prometne, pa je novourbanizirani Zaprešić postao atraktivno mjesto za život i zagrebačkim radnicima koji su ondje svaki dan putovali na posao. Iako je postao pravi satelitski grad, iz izvora su jasno vidljivi i pozivi na izgradnju dodatnih sadržaja za život, koji čini se nisu uvijek najsretnije rješavani, pa je Zaprešić često prozivan – "spavaonicom". Smatram da su dobar primjer toga zaprešićke crkve, jer iako je mala crkvice sv. Petra na ulazu u Zaprešić možda bila dostatna za broj stanovnika koje je Zaprešić imao 1948., do 1990. godine i demokratskih promjena, broj stanovnika toliko je narastao da je dio ljudi morao mise pratiti vani, čime je nastala potreba za naglom izgradnjom novih sličnih objekata. Slična je situacija bila i s obrazovnim ustanovama, čiji su kapaciteti nekoliko puta povećavani kako bi zadovoljili općinske potrebe.

Što se tiče zaprešićke privrede, industrija se dugoročno kontinuirano povećavala na prostoru Zaprešića, iako se za najveću tvornicu Jugokeramika (Inker), čini da u periodu koji u radu pratimo, ona zapadala iz jedne krize u drugu. Izvori su relativno kritični i prema poljoprivredi i turizmu zbog malih privrednih pomaka.

Do početka devedesetih godina dvadesetog stoljeća i demokratskih promjena, Zaprešić se prema svemu sudeći razvio u prirodno lokalno središte sjeverozapadnog dijela Zagrebačke županije prema kojem su se okolna mjesta počela orijentirati, a koje je za formalni takav status bilo uskraćeno zbog neprirodno napravljenog teritorijalnog ustroja. Budući da je ta relativna izoliranost uvjetovana rijekom Savom s juga i Medvednicom s istoka mislim da se može reći da je i geografija bila ta koja je utjecala na razvoj Zaprešića. Valja primijetiti da gledajući sjeverno od rijeke Save

koja čini neku vrstu prirodne barijere, Zaprešić se zapravo razvio u najveće naselje po broju stanovnika sve do Varaždina.

Summary

This paper follows the urban development of municipality of Zaprešić in a period between 1962. and 1995, by compiling the available information gained from local newspapers and archive documents. Due to the fact, that Zaprešić's largest population growth was recorded particularly during the 1970's and 1980's, the paper's main focus was put on these decades. The main chapters include: The Development of a Settlement, Industrialization, Local Everyday Life, Selected Events from Local Politics and Gaining of a Formal City Status. As a starting year, 1963 was taken, when the new Yugoslav constitution defined the so-called Municipal Assemblies (Croatian: Općinska skupština) as the new local governing bodies. Zaprešić local politicians therefore managed to exploit the proximity of a nearby Zagreb - Socialist Republic of Croatia's capital, whose industry was pressured to move out of the city center and into the city outskirts, by attracting it to Zaprešić. Although firmly oriented towards The City of Zagreb, the municipality of Zaprešić subsequently developed into a local center itself, so after the regime change in 1990's and the creation of a Zagreb County in 1992., most of the Zagreb county's northwestern municipalities oriented towards Zaprešić, which subsequently caused the Croatian government to grant it a formal city status in 1995.

Popis kratica:

AIDS - Acquired Immune Deficiency Syndrome
CK – Centralni komitet
DEM – Deutsche Mark (Njemačka marka)
DVD – Dobrovoljno vatrogasno društvo
HDZ – Hrvatska demokratska zajednica
INA – Industrija nafte
INKER – Industrija keramike
JNA – Jugoslavenska narodna armija
KOGROZ – Komunalno-građevinska organizacija Zaprešić
KUD – Kulturno umjetničko društvo
MUP – Ministarstvo unutarnjih poslova
MH – Matica hrvatska
MK – Mjesni komitet
NSZ – Narodno sveučilište Zaprešić
OK – Općinski komitet
OOUR- Osnovna organizacija udruženog rada
O.Š. - osnovna škola
PTT – Pošta-telefon-telegraf
RGO Graditelj – Radnička građevinska organizacija
RO – Radna organizacija
RSUP – Republički sekretarijat za unutarnje poslove
RZ – Radna zajednica
SD – Sportsko društvo
SDK – Služba društvenog knjigovodstva
SDP – Stranka demokratskih promjena
SIZ – Samoupravna interesna zajednica
SKH – Savez komunista Hrvatske
SRH – Socijalistička Republika Hrvatska
SSSR–Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika
SSRN – Socijalistički savez radnog naroda
SO – Skupština općine
TV – Televizija
USIZ – Udruga samoupravne interesne zajednice

ZET – Zagrebački električni tramvaj

ŽTP – Željezničko transportno poduzeće

Znanstveni aparat

Arhivski dokumenti:

Državni arhiv u Zagrebu, Skupština općine Zaprešić, HR-DAZG-1057, 1963.-1990.

Knjige:

Goldstein, Ivo, *Hrvatska povijest*, Novi liber, Zagreb 2013.

Goljački, Višnja, *Zaprešić*, Grad Zaprešić, 2015.

Grupa autora, *Zaprešić: stambeno-komunalna monografija*, Samoupravna interesna zajednica stanovanja i komunalnih djelatnosti, 1990.

Laljak, Stjepan, *Novi dvori od Jelačića bana do naših dana*, Matica hrvatska Zaprešić, 1991.

Laljak, Stjepan, *Sto godina vatrogastva u Zaprešiću*, Matica hrvatska Zaprešić, 2001.

Novine:

Prigorski kaj, 1. lipnja 1994. - 13. listopada 1995.

Zaprešićke novine, kolovoz 1977. - prosinac 1985.

Znanstveni članci:

Babić, Božica, Prvih četrdeset godina Inker, *Zaprešićki godišnjak 1993*

Dimitrijević-Kolar, Mira, Laljak, Stjepan, Radićev sabor i zaprešićko područje 1927 – 1928., *Zaprešićki godišnjak 1993*.

Krivošić, Stjepan, Stanovništvo Zaprešića i okolice 1857-1991., *Zaprešićki godišnjak 1995*.

Laljak, Stjepan, Središnji trg u središtu Zaprešića nekad i danas, *Zaprešićki godišnjak 2005.-2006*.

Laljak, Stjepan, Znamenja grada Zaprešića: grb i zastava, *Zaprešićki godišnjak 1996*,

Sulkan-Altić, Mirela, Mostovi oko Zaprešića, *Zaprešićki godišnjak 2005.-2006*.

Roller, Vesna, Sto hrvatskih umjetnika za Nove dvore; *Zaprešićki godišnjak 1992*

Web stranice:

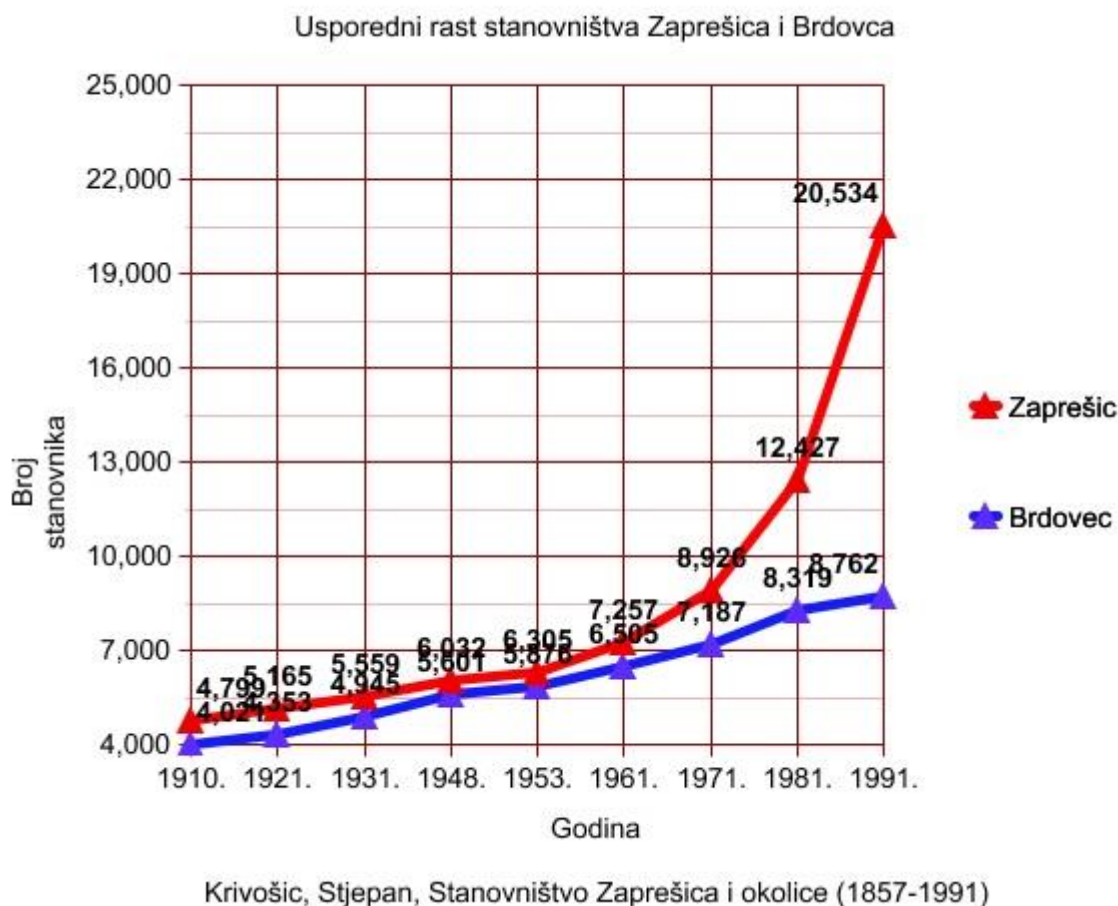
-Ukaz o proglašenju Zakona o lokalnoj samoupravi i upravi, Broj : PA4-1 I 6/ 1-92. ,Zagreb, 30. prosinca 1992., dostupno na: <http://digured.srce.hr/arhiva/263/18315/www.nn.hr/clanci/sluzbeno/1992/2334.htm>, pristupljeno 11. ožujka 2019.

-Skupština općine Zaprešić, informacije o arhivskom fondu, dostupno na: http://arhinet.arhiv.hr/details.aspx?ItemId=3_6519, pristupljeno 11. ožujka 2019.

-Investicijski bum u prometnoj infrastrukturi, dostupno na: <https://www.hrvatskiprijevoznik.hr/investicijski-bum-u-prometnoj-infrastrukturi-ugovoreni-projekti-vrijedni-255-milijardi-kn/> - pristupljeno: 16. siječnja 2019.

Prilozi:

Prilog 1- Usporedni graf rasta stanovništva Zaprešića i Brdovca

314

Prilog 2 – Popis preimenovanih ulica u Zaprešiću nakon uvođenja višestranačja devedesetih

Mjesna zajednica Novi Dvori:

Hrastinska ulica – preimenovana u Ulicu Ksavera Šandora Gjalskog

I Odvojak Ulice XIII Proleterskih brigada – preimenovana u Ulicu Dimitrija Demetra

II Odvojak Ulice XIII Proleterskih brigada – preimenovana u Ulicu Janka Draškovića

Ulica XIII Proleterskih brigada – preimenovana u Ulicu Augusta Šenoe

I Odvojak Ulice Rade Končara – preimenovana u Ulicu Frana Galovića

II Odvojak Ulice Rade Končara – preimenovana u Ulice Dragutina Domjanića

Ulica 4. VII 1941. i Odvojak Barajevske ulice – preimenovano u Ulicu Ivana Mažuranića

Ulica 29. XI 1943. - preimenovano u Ulicu Mirka Bogovića

Ulica 7 sekretara SKOJ-a – preimenovana u Ulicu Ferde Livadića

314

HR-DAZG-1057 Skupština općine Zaprešić, kutija 50, SJ 20. 12. 1990. -Odluka o imenovanju i preimenovanju ulica u naseljima Zaprešić, Ključ, Dubravica, Pojatno, Zdenci, i Trstenik

Ulica Rade Končara – preimenovana u Ulicu Antuna Mihanovića
Ulica Vida Urliha – preimenovana u Ulicu Vlaha Bukovca
Ulica Mije Rakara – preimenovana u Ulicu Otona Ivekovića
Ulica Jure Podošaka – preimenovana u Ulicu Mirka Račkog
Ulica Stjepana Bosaka – preimenovana u Ulicu Josipa Račića
Ulica Nade Dimić – preimenovana u Ulicu Stanka Vraza
Ulica Partizanska – preimenovana u Ulicu Dragutina Rakovca
Ulica Nikole Gregurina – preimenovana u Ulicu Vjekoslava Babukića
Odvojak Ulice Nikole Gregurina – preimenovana u Ulicu Ivana Kukuljevića
Ulica Antuna Strgara – preimenovana u Ulicu Ljudevita Gaja
Ulica JNA – preimenovana u Ulicu Vladimira Novaka

Mjesna zajednica Centar:

Odvojak Ulice JNA – preimenovana u Ledine
Odvojak Bistranske ulice – preimenovana u Jakšina
Ulica Anke Butorac – preimenovana u Ulicu Ante Starčevića
Ulica X zagrebačkog korpusa – preimenovana u Ulicu Matije Fistića
Ulica 9. Maja – preimenovana u Ulicu Ilije Gregorića
I odvojak ulice Pere Devčića – preimenovana u IV Rakitovec
I odvojak krapinske ulice – preimenovana u I Rakitovec
II odvojak krapinske ulice – preimenovana u II Rakitovec
III odvojak krapinske ulice – preimenovana u III Rakitovec
Dio ulice Jože Malekovića od Ulice Pavla Lončara do Ulice Ružić Hlaj Stjepana – preimenovana u Mickovo
I odvojak Malekovićeve ulice – briše se – a kuće se numeriraju pod brojevima prve kuće uz Ulicu Jože Malekovića
II odvojak Malekovićeve ulice – briše se – a kuće se numeriraju pod brojevima prve kuće uz Ulicu Jože Malekovića
III odvojak Malekovićeve ulice – briše se – a kuće se numeriraju pod brojevima prve kuće uz Ulicu Mickovo
Ulica Oktobarske revolucije – preimenuje se i to: lijevo od Ulice Drage Kodrmana imenuje se u Ulicu Franje Krajačića, a desno od Ulice Drage Kodrmana – imenuje se u "Štručljevo"
Ulica 8. Marta – preimenovana u Ulicu Dolenska
I odvojak ulice Jure Petrekovića – preimenovana u Benčići
Ulica Pavla Štoosa – preimenovana u Poljaničku ulicu

Stubička ulica - briše se – a kuće se numeriraju pod brojevima prve kuće uz Ulicu bana Josipa Jelačića

Ulica Tome Todinova – briše se – a kuće se numeriraju pod brojevima uz Ulicu bana Josipa Jelačića

Ulica Ivana Vodopivca – briše se – a kuće se numeriraju pod brojevima uz Ulicu bana Josipa Jelačića

Ulica Udarne brigade braće Radić – preimenovana u Oborovsku ulicu

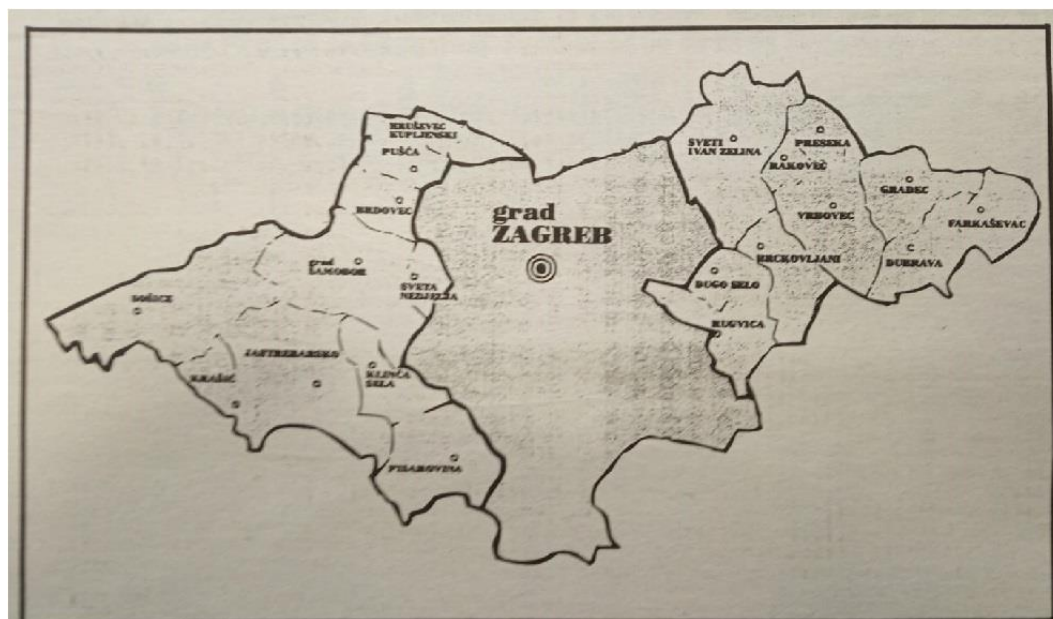
Ulica Zagorskog omladinskog bataljuna – preimenovana u Ulicu Ivana Svrača

Prilaz Jože Gregurina – preimenovana u Ulicu Pavla Štoosa

Produžena ulica Drage Kodrmana od Ulice maršala Tita do Savske – preimenovana u Podrakitnicu

Produžena ulica Drage Kodrmana od Savske do Malekovićeve – preimenovana u Španovu ulicu

Ulica Pavla Lončara uz tržnicu – preimenovana u Tržnu ulicu

Županija Zagrebačka i Grad Zagreb po teritorijalnom ustroju iz 1992. godine

tkraj listopada, traje »prijelazno razdoblje«

